Evaluatie Sociaal Domein
t.b.v. het integraal beleidsplan sociaal domein

Ambtelijke, kwalitatieve evaluatie
December 2022

Inhoudsopgave

1. Doel van de evaluatie 3

2. Aanpak van de evaluatie 3

3. Kanttekening: corona 3

4. Leeswijzer evaluatieresultaten 4

5. Wmo-beleid: doelen, acties, producten 4

6. Jeugdbeleid: doelen, acties, producten 13

7. Evaluatieresultaten 21

Inleiding

Voor u ligt de ambtelijke, kwalitatieve evaluatie van de huidige beleidsplannen voor het sociaal domein. Het betreft de beleidsplannen Lokaal Plan Jeugd Dordrecht 2019 – 2022, Mantelzorgbeleid Dordrecht 2019 – 2022, het beleidsplan Vrijwillige Inzet Dordrecht 2019 – 202 en het Meerjarenbeleidsplan Wmo 2020 – 2023.

Aanleiding van de evaluatie is het aflopen van de planperiodes (m.u.v. het Meerjarenbeleidsplan Wmo 2020 – 2023). In het raadsvoorstel Integraal beleidsplan sociaal domein is opdracht gegeven de verschillende beleidsplannen te herijken tot een nieuw integraal beleidsplan sociaal domein 2023-2026, inclusief een integrale verordening sociaal domein (zaaknummer: 2022-0155681).

1. Doel van de evaluatie

Doel van de evaluatie is inzicht bieden in de voortgang en prestaties op de centrale beleidsdoelen en input ophalen voor het nieuw op te stellen integraal beleidsplan. Daarbij zijn de volgende evaluatievragen gesteld:

1. Wat zijn de resultaten en werkzame elementen van huidig beleid?
2. Wat zijn de knelpunten in het huidig beleid, met name die knelpunten die een integrale aanpak in het sociaal domein in de weg staan?
3. Welke beleidswijzigingen kunnen bijdragen aan synergie van onze gemeentelijke taken binnen het sociaal domein?

2. Aanpak van de evaluatie

De evaluatie van huidig beleid is uitgevoerd met drie methodes:

1. Een meta-analyse van eerdere evaluaties zoals genoemd in de startnotitie.
2. Een evaluatie door betrokken ambtenaren;
3. Een evaluatie onder uitvoerings- en subsidiepartners door middel van een schriftelijke uitvraag en twee groepsinterviews (zie bijlage 1 voor lijst van vertegenwoordigde partners).

3. Kanttekening: corona

De coronapandemie heeft ingrijpende gevolgen gehad voor het welbevinden van onze inwoners en de uitvoering van onze plannen. Landelijk onderzoek naar de effecten van de pandemie en de coronamaatregelen laat zien dat deze een negatief effect hebben gehad op het welzijn van grote groepen inwoners. Zo is algemeen bekend dat vooral jongeren last hebben van psychische klachten als gevolg van de coronamaatregelen. Ook hebben de coronamaatregelen beleidsuitvoering bemoeilijkt, bijvoorbeeld wanneer daarvoor direct contact nodig was. Zo was het bijna onmogelijk activiteiten uit te voeren waarbij mensen samen moesten komen. Ook was het lastig om inwoners te bezoeken of uit te nodigen op locatie, vooral als het om kwetsbare bewoners ging.

Tegelijkertijd heeft de pandemie een aantal positieve effecten gehad op de uitvoering van beleid. Samenwerkingspartners geven aan dat er een veel intensievere samenwerking is ontstaan tussen bewonersinitiatieven onderling en tussen informele en formele hulp. Deze hebben elkaar veel meer opgezocht dan voorheen om goed te kunnen reageren op hulpvragen als gevolg van de pandemie. Ook zijn er creatieve, nieuwe oplossingen gevonden om hulp te verlenen binnen de kaders van de coronamaatregelen. Denk bijvoorbeeld aan digitale huisbezoeken. Deze innovaties hebben her en der geleid tot nieuwe, effectieve aanpakken die nu onderdeel zijn geworden van de reguliere

werkwijze. Derde positieve effect van de pandemie is geweest, de enorme bereidheid om elkaar te helpen als het echt nodig is. Na corona zijn een aantal initiatieven zoals Licht voor Dordt structureel geworden.

Kortom, corona heeft positieve en negatieve effecten gehad op de Dordtse samenleving, de sociale basis, onze inwoners en op de uitvoering van ons beleid. Dit heeft ingrijpende gevolgen voor de waarde van effectmetingscijfers: metingen van voor de pandemie zeggen weinig over de situatie nu; recente metingen die inzicht geven in het welzijn van inwoners nu zijn moeilijk te duiden. Want wat is het effect van corona en wat is het effect van ons beleid? Op grond van deze constatering, is ervoor gekozen geen cijfers uit effectmetingen op te nemen in deze evaluatie.

4. Leeswijzer evaluatieresultaten

In paragraaf 5 en 6 wordt voor de twee beleidsvelden Wmo en Jeugd een overzicht gegeven van de beoogde beleidsdoelen en de gerealiseerde acties en beleidsinterventies om deze doelen te realiseren. Dit aan de hand van de hoofdthema's in het Meerjarenbeleidsplan Wmo en het lokaal plan Jeugd.

Vervolgens worden in paragraaf 7 de uitkomsten van de evaluatie beschreven. Deze worden beschreven aan de hand van centrale thema's in het sociaal domein: (1) preventie door bevordering van sociale cohesie; (2) vroegsignalering en effectieve toeleiding naar hulp om escalatie te voorkomen; (3) snel, passende, betaalbare hulp bieden.

5. Wmo-beleid: doelen, acties, producten

Het Meerjarenbeleidsplan Wmo Gemeente Dordrecht 2020-2023 'In Dordrecht hoort iedereen erbij' (hierna: het Wmo-beleidsplan) is vastgesteld door de gemeenteraad in oktober 2019. Het meerjarenbeleidsplan vormt de paraplu boven een aantal nader uitgewerkte programma's en beleidsnotities: het programma Samen Tegen Armoede 2018 – 2022, de aanpak Ouderen en Eenzaamheid 2018-2022, het Investeringsplan Sociaal Domein, de beleidsnotitie Vrijwillige Inzet en het beleidsplan Mantelzorg.

Het meerjarenbeleidsplan bevat een missie, ambities en speerpunten. De missie van het plan luidt: "Samen zorgen we ervoor dat iedereen in Dordrecht kan meedoen en erbij hoort". De ambities in het plan richten zich op preventie en ondersteuning, vanuit het concept 'positieve gezondheid', dat wil zeggen een focus op wat inwoners kunnen en niet op wat zijn niet (meer) kunnen. Hierbij is ingezet op (1) preventie door verbetering van sociale betrokkenheid en inclusie, met name van kwetsbare groepen; (2) sneller, passende ondersteuning; (3) de verbetering van vrijwillige inzet en (4) de verbetering van de infrastructuur en inclusie in de stad; (5) verbetering van de ondersteuning van inwoners door er vroeg bij te zijn wanneer het niet zo goed gaat met een inwoner.

5.1. Wmo: sociale betrokkenheid en inclusie van kwetsbare groepen

De visie in het Wmo-beleidsplan is dat sociale cohesie en betrokkenheid in de stad een belangrijke preventieve werking heeft. Het welzijn van inwoners zonder of een heel klein sociaal netwerk is namelijk zeer kwetsbaar, zeker wanneer zij worden geconfronteerd met ingrijpende gebeurtenissen. Vanuit deze visie, is als ambitie vastgesteld in het Wmo-beleidsplan: *we versterken de sociale betrokkenheid en inclusie in de stad,* tegen uitsluiting en bevordering van volwaardig meedoen.

Om deze ambitie te realiseren is ingezet op bevordering van inclusie van kwetsbare groepen in de stad met:

1. De verdere implementatie van het VN-verdrag voor rechten van personen met een handicap.
2. Verbetering van de sociale veiligheid op straat door de aanpak tegen straatintimidatie.
3. Dordrecht Regenboogstad met Dordts Regenboogbeleid voor sociale acceptatie en emancipatie van o.a. lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgenders en intersekse personen (LHBTI) in de openbare ruimte, het uitgaansleven, onderwijs, sport en levensbeschouwelijke organisaties.
4. Betere toegankelijkheid en begrijpelijkheid van regulier aanbod voor inwoners met een migratieachtergrond, in de eerste plaats statushouders.
5. Signalering en bestrijding van eenzaamheid onder ouderen.

1. Verdere implementatie van het VN-verdrag
Toegankelijkheid voor mensen met een beperking, is al lang een beleidsuitgangspunt. Dit betreft zowel de fysieke als sociale omgeving. De inzet van de afgelopen jaren was erop gericht deze verder te verbeteren. In de afgelopen periode hebben inwoners uit de doelgroep hun inzichten gedeeld over toegankelijkheid in de stad. Zij hebben in twee bijeenkomsten beschreven welke hindernissen zij ervaren. Daaruit bleek dat vooral de toegankelijkheid van de openbare ruimte verbeterd kan worden in de historische binnenstad maar ook daarbuiten, bijvoorbeeld wanneer de weg of het trottoir is opgebroken. De inbreng uit de bijeenkomsten is verwerkt in het Kwaliteitskader Openbare Ruimte (KOR).

2. Verbetering van de sociale veiligheid op straat
Dordrecht is een van de Veilige Steden 2020-2022. Sociale veiligheid op straat is een speerpunt geweest in de afgelopen jaren. Specifieker is een van de speerpunten de campagne tegen straatintimidatie, omschreven in de aanpak Straatintimidatie 2021-2022. Om deze te verbeteren zijn de volgende acties ingezet:

- Er is een publiekscampagne uitgevoerd en zijn leerprogramma's beschikbaar gesteld voor scholen om bewustzijn onder daders, toekijkers en slachtoffers te verhogen.
- Om gerichte interventies te kunnen doen ter verbetering van de sociale veiligheid, heeft het Onderzoekscentrum Drechtsteden (OCD) onderzoek uitgevoerd onder inwoners naar veiligheidsbeleving op straat. De uitkomsten zijn vertaald naar een aanpak en opgenomen in het Integraal Veiligheidsplan van de gemeente.
- Er is een app gelanceerd waarin slachtoffers en omstanders straatintimidatie kunnen melden met als doel verbetering van de meldingsbereidheid en beter inzicht in wat, waar gebeurt.

3. Dordrecht Regenboogstad
Sinds 2011 is Dordrecht één van de Regenboogsteden in Nederland. Dit zijn steden die samenwerken aan acceptatieverbetering van mensen uit de LHBTI+ gemeenschap. Dordrecht voert dan ook zogenaamd Regenboogbeleid, uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma Dordrecht Regenboogstad 2019-2022 (zaaknummer: 2019-0003595). In dat kader zijn de volgende acties ontwikkeld in de afgelopen jaren:

1. Ondertekening en implementatie van de Verklaring van Dordrecht, waarin de gemeente verklaart een transgendervriendelijk personeelsbeleid te voeren, bijvoorbeeld door rekening te houden met de gevolgen van een transitie voor de belastbaarheid van medewerkers of de mogelijkheid zorgverlof op te nemen voor een naaste in transitie.
2. Dordrecht heeft de Charter Diversiteit ondertekend en geïmplementeerd. Met de ondertekening, zegt de gemeente toe de acceptatie en behoefte van LHBTI-ers onder de inwoners onderwerp te maken in haar eigen beleid en de opdrachten en subsidies aan partners. Dit heeft onder meer inhoud gekregen door in de subsidiebeschikking standaard te vragen hoe de subsidiepartner acceptatie en sociale veiligheid van LHBTI-ers borgt in haar aanbod.

3. Er zijn subsidies verleend voor acties gericht op zichtbaarheid van de LHBTI+ gemeenschap waaronder de Dordrecht Pride en de Roze Ode aan de Synode.

4. Betere toegankelijkheid en begrijpelijkheid van regulier aanbod, met name voor statushouders

Doel was om dienstverlening van de gemeente en haar uitvoeringspartners meer toegankelijk te maken voor migranten, in de eerste plaats statushouders. Dit vanuit de gedachte dat de dienstverlening voor alle inwoners goed toegankelijk zou moeten zijn zonder dat daarvoor specifieke loketten of activiteiten nodig zouden moeten zijn (het zogenaamde inclusief beleid). Om dit te realiseren is ingezet op hulp voor mensen met een lage taal-, lees-, reken- en digitale vaardigheid door inrichting van informatiepunten bij de bibliotheek, subsidie voor de Wijkwinkel van de Buitenwacht en voor het Financieel Hulphuis. Ook is aandacht gevraagd voor het gebruik van eenvoudiger taalgebruik in de dienstverlening met de taal-campagne "Huh, wat bedoelt u?" en de kwaliteitseisen voor gemeentelijke informatie aan inwoners.

Voor statushouders die het moeilijk vinden hun draai te vinden, is meer intensieve begeleiding beschikbaar gemaakt, in opvolging van het beleidskader 2021 – 2024 voor de nieuwe Wet inburgering (zaaknummer: 2020-0166250; zaaknummer: 2021-0143689). Dit om te voorkomen dat zij later ernstige problemen krijgen zoals problematische schulden, psychische klachten en ernstige gezinsproblemen. Wanneer een statushouder in Dordrecht wordt geplaatst, ontvangt hij of zij 15 maanden lang begeleiding door de vrijwilligers van Vluchtelingenwerk om hem wegwijs te maken in Dordrecht. Op basis van in kaart gebrachte individuele behoeften wordt de begeleiding op maat en vraaggericht vorm en inhoud gegeven. Om die begeleiding beter vorm te geven, is gewerkt aan een intensievere samenwerking tussen Vluchtelingenwerk en verschillende aanbieders van reguliere hulp. Dit vanuit twee gedachten. De eerste is dat statushouders intensiever kunnen worden begeleid door een combinatie van vrijwillige ondersteuning en reguliere hulp zonder hoge extra kosten. De tweede is dat de overgang van ondersteuning door Vluchtelingenwerk naar ondersteuning door reguliere aanbieders soepeler verloopt omdat statushouders al bekend zijn met en bij reguliere aanbieders van hulp. Een voorbeeld van samenwerking is dat voor statushouders die moeilijk hun weg vinden in de Dordtse samenleving, worden begeleid door Vluchtelingenwerk en organisaties als Humanitas (Home-start), de kerken en bewonersinitiatieven en met professionals in het Sociaal Wijkteam, het Buurtwerk en Bureau Sociaal Raadslieden.

5. Signalering en bestrijding van eenzaamheid onder ouderen

De aanpak Ouderen en Eenzaamheid 2018-2022 is onderdeel van het Wmo-beleidsplan. Dit programma bevat de volgende vier actielijnen:

1. We signaleren en maken eenzaamheid bespreekbaar
2. We doorbreken sociaal isolement
3. We intensiveren bewezen interventies
4. We vernieuwen de werkwijze en aanbod voor ouderen

De coronapandemie heeft veel invloed gehad op de uitvoering van de aanpak Ouderen en Eenzaamheid. Veel activiteiten konden niet doorgaan, vooral bij informele zorgvoorzieningen met veelal een preventief karakter. Samen eten en culturele uitjes werden lange tijd onmogelijk en inloopgelegenheden moesten vaak dicht. Toch is het nodige in gang gezet en dit heeft geresulteerd in meer intensieve samenwerking tussen formele en informele partijen in de stad.

Signaleren, bespreekbaar maken en doorbreken van isolement is voortdurende inzet van onze partners in de stad. Dit doel heeft extra aandacht gekregen door corona. Signaleren wordt o.a. gedaan door huisartsen met 'Sociaal Recept' waarbij huisartsen mensen koppelen aan een sociaal makelaar. Sociaal makelaars onderzoeken samen met een inwoner welke hulpvragen er zijn en begeleiden deze naar hulp en activiteiten die aansluiten op de hulpvraag. Zo worden mensen die eenzaam zijn en daarom met klachten naar de huisarts gaan, opgevangen en doorgeleid naar hulp

en activiteiten die sociale contacten bevorderen. Het bespreekbaar maken van het thema eenzaamheid wordt door de eenzaamheidsexperts van Buurtwerk gedaan. Hier is ook aandacht voor in de campagnes rond de jaarlijkse Week tegen Eenzaamheid.

Intensiveren van bewezen interventies en vernieuwen van bestaande werkwijze en aanbod voor ouderen is ingezet op verschillende manieren. Er zijn verbetertrajecten ingezet op lopende interventies zoals 'Grip en Glans' en 'Vallen Verleden Tijd' op basis van gesprekken met senioren. Dit was uitkomst van onze deelname aan het ZonMw-project 'Senioren Sterker'. Ook is Dordrecht deelnemer in een tweede ZonMw-project met als doel het gebruik te verbeteren van bestaande ondersteuning bij dementie door inwoners met een migratieachtergrond.

Tijdens de coronapandemie, hebben partners in de stad extra ingezet op het betrekken van ouderen. Want juist ouderen dreigden door de pandemie meer te vereenzamen dan onder normale omstandigheden omdat zij tot de kwetsbaren behoren en daarom extra voorzichtig moeten zijn. Om dit effect zoveel mogelijk te voorkomen, hebben partners zoals Buurtwerk, Helpende Handen, Dordtse Helden en Dordt Helpt nieuwe wegen gezocht om ouderen te bereiken en te ondersteunen. Daarin werd ook veel samengewerkt, onder andere binnen Licht voor Dordt. De gemeente heeft een groot aantal initiatieven ondersteund met financiële middelen, onder andere gefinancierd uit Rijksmiddelen.

5.2. Wmo: snel, betere ondersteuning

In het Wmo-beleidsplan 2020 – 2023, zijn vier doelen geformuleerd om inwoners met een hulpvraag snel in beeld te krijgen en op te pakken om escalatie te voorkomen. Dit zijn:

1. Het versterken van de ondersteuning van mantelzorgers en de verbinding met formele zorg.
2. Vroegsignalering van problematiek waarvan bekend is dat dit een voorspeller is voor zwaardere zorg:
   a. Het vroegsignalering van (beginnende) geldproblemen door de signalering van betalingsachterstanden
   b. Het signaleren van eenzaamheid en isolement onder ouderen
   c. Intensievere ondersteuning voor statushouders die lastiger aansluiting vinden bij de Dordtse samenleving
3. De ontwikkeling van algemeen aanbod dat een alternatief kan zijn voor geïndiceerde Wmo-hulp.
4. De ontwikkeling van innovatief aanbod van hulp en zorg voor inwoners die intensievere begeleiding nodig hebben naar herstel en meer zelfstandigheid

1. Het versterken van de ondersteuning van mantelzorgers

Het mantelzorgbeleid 2019-2022 (RIS: 2311873) is onderverdeeld in drie pijlers gericht op ondersteunen, verlichten en waarderen van mantelzorgers.

Ondersteunen wordt in hoofdzaak verzorgd door MEE Mantelzorg vanuit de structurele subsidie. MEE Mantelzorg ontvangt een subsidie om als mantelzorg expertisecentrum de ondersteuning van alle mantelzorgers in te richten. Met de opzet van het expertisecentrum, is de opdracht aan MEE verschoven van het overwegend ondersteunen van mantelzorgers en naasten naar het aanjagen en realiseren van een integrale samenwerking met netwerkpartners en burgers om mantelzorgers in hun kracht te zetten. Voorbeeld is de geaccrediteerde training "samenspel met mantelzorgers" waarin formele zorgverleners leren welke rollen mantelzorgers vervullen (SOFA model) en op welke wijze de formele zorg hier op aangesloten kan worden.

Verlichten vindt plaats door het aanbod van respijtzorg: Gemeente Dordrecht heeft de afgelopen jaren een aanjagende rol vervuld in het opzetten van een gedegen maatwerkgericht aanbod van respijtzorg zowel binnens- als buitenshuis. Dit om bij te dragen aan de landelijke opdracht om

mantelzorgers vroegtijdig te ontlasten om de zorg vol te kunnen houden. Gerealiseerde respijtvoorzieningen zijn:

- Een respijtconsulent bij MEE voor het aanjagen van de bekendheid van respijtzorg en het oppakken van casuïstiek
- De website 'www.helpmijzorgen.nl waarop het respijtaanbod staat
- Communicatie campagnes om de bekendheid te vergroten
- Logeerzorg buitenshuis in Parkstaete
- Vervangende mantelzorg aan huis met gespecialiseerde aanbieders
- Een pool met respijtvrijwilligers

Naar vervangende mantelzorg aan huis is specifiek onderzoek uitgevoerd in de periode 2020 t/m 2022 door het OCD. De ondervraagden binnen het onderzoek geven een gemiddeld rapportcijfer van 8,4 over de tevredenheid van de hulp van de respijtzorger. De waarde van respijtzorg zit hem in het preventief ontlasten van de mantelzorger en daarmee zwaardere zorg uitstellen of afwenden. Door snel en zonder indicatie hulp te bieden wordt tijd gewonnen. Mantelzorgers noemen onder andere de communicatie en snelle start van de ondersteuning als positieve punten.

De mantelzorgwaardering heeft in het beleid van de afgelopen jaren een transformatie doorgemaakt. De activiteiten voor de Dordtse verwenweek worden meer op initiatief van maatschappelijke partners en ondernemers georganiseerd. Dit creëert bewustwording dat mantelzorg een maatschappelijke verantwoordelijkheid is. Door mantelzorgerwaardering op te nemen in de Dordtpas, krijgen mantelzorgers een vrij te besteden tegoed en kortingen en uitjes die mee blijven doen mogelijk maken. Een nevendoel is het creëren van bewustwording bij partners van de Dordtpas om mantelzorgers te waarderen voor de belangrijke taken die zij voor hun naaste en de samenleving doen.

2. Vroegsignalering van zorgvoorspellers om escalatie te voorkomen

Uit onderzoek blijkt dat inwoners die kampen met geldproblemen of eenzaamheid, wanneer zij niet snel worden geholpen, vaak intensieve hulp en zorg nodig hebben. Bovendien wijst onderzoek uit dat wanneer een inwoner in een vroeg stadium wordt geholpen, de hulp ook veel effectiever is omdat problemen minder complex zijn. Daarom is de afgelopen jaren ingezet op vroegsignalering van:

- Betalingsachterstanden via de aanpak Vroeg Eropaf: binnen de aanpak, melden grote crediteuren zoals energiebedrijven, woningbouwcoöperaties, zorgverzekeraars en banken een betalingsachterstand van enkele maanden aan de gemeente. In reactie op de melding wordt de inwoner met de betalingsachterstand benaderd met een hulpaanbod. Het Sociaal Wijkteam regisseert het hulpaanbod van Vroeg Eropaf. Dit biedt de mogelijkheid om snel beginnende schulden te signaleren en, wanneer nodig, integrale hulp te bieden aan deze inwoners.
- Eenzaamheid en isolement door aandacht voor life events: dit zijn levensbepalende gebeurtenissen. Voorbeelden zijn het krijgen van een eerste kind, verhuizen of het verlies van een naaste. Op deze momenten is het extra belangrijk om mensen om je heen te hebben voor praktische en mentale steun. Om inwoners met een klein sociaal netwerk goed te ondersteunen zijn verschillende aanpakken ontwikkeld om problemen te voorkomen. Voorbeelden zijn steun voor jonge moeders (Moeders informeren Moeders), steun bij verlies van een naaste (TrösT) of steun bij verhuizing naar Dordrecht (Dordtse Helden die jongeren ondersteunen die in Dordrecht zijn komen wonen).

3. De ontwikkeling van algemeen aanbod dat een alternatief kan zijn voor geïndiceerde Wmo-hulp

Concrete initiatieven op dit terrein zijn de pilot Was- en Strijkservice en de pilot Scootmobielen. In de recent gestarte pilot Was- en Strijkservice, kunnen inwoners met een indicatie voor Wmo-huishoudelijke hulp, hun was- en strijkwerk buiten de deur laten doen. Voordeel is dat hun huishoudelijk hulp zich kan concentreren op huisgeboden werk zoals het schoonhouden van het huis. Hiermee wordt een antwoord gegeven op het tekort aan huishoudelijk hulp voor Wmo-geïndiceerden. Overigens draagt de pilot ook bij aan de re-integratie van bijstandsgerechtigden. Zij voeren het was- en strijkwerk uit op beschermde werkplekken.

De pilot Scootmobielen wordt nu voorbereid. De pilot richt zich op inwoners die een Wmo-indicatie willen krijgen voor een scootmobiel door mobiliteitsproblemen. Aanpak in de pilot is deze inwoners te stimuleren en te helpen hun fysieke mobiliteit (in dus ook hun gezondheid) te verbeteren voordat er een scootmobiel wordt verstrekt.

Overigens is ook de interventie Sociaal Recept een belangrijke aanpak om instroom in geïndiceerde zorg (Wmo, Zvw en Wlz) te voorkomen of, tenminste, uit te stellen door mensen hulp te bieden via niet geïndiceerd aanbod. Dit wordt verder toegelicht onder 5.4.

4. Innovatieve hulp voor inwoners die het zelf niet meer redden

In de afgelopen jaren, is een aantal vernieuwende aanpakken ontwikkeld voor inwoners die het zelf niet meer redden. Visie achter deze aanpakken is het groeiende inzicht dat mensen die te maken hebben met ingrijpende gebeurtenissen, niet altijd zelfredzaam kunnen zijn en daarom hulp nodig hebben om hun leven weer op de rit te krijgen. Hieronder een toelichting op een aantal van deze aanpakken:

1. De aanpak Schouders onder Stress (SoS) voor eenoudergezinnen.
2. De aanpak RESET Thuisbegeleiding voor gezinnen met zeer complexe problemen.
3. Het actieplan Geweld hoort nergens Thuis.

De aanpak SoS gaat uit van het wetenschappelijk gegeven dat veel stress de zelfredzaamheid ondermijnt. Denk hierbij aan stress als gevolg van ingrijpende persoonlijke gebeurtenissen zoals ernstige ziekte, het overlijden van een naaste, een scheiding of een verhuizing, stress door hoge schulden of door problemen met de opvoeding van kinderen. Hulpverlening waarbij veel verwacht wordt van de zelfredzaamheid van mensen, werkt dan niet. In de aanpak SoS worden vastgelopen éénoudergezinnen geholpen bij het oplossen van de problemen waar zij het meest stress door ervaren. Wanneer hun stress is afgenomen, worden zij begeleid bij het hervinden van hun zelfredzaamheid bijvoorbeeld richting werk en zelfstandig financieel beheer. De aanpak SoS wordt inmiddels ingezet op een bredere doelgroep van inwoners en gezinnen die er zelf niet meer uitkomen.

Binnen de aanpak RESET Thuisbegeleiding biedt de thuisbegeleider begeleiding en praktische ondersteuning aan mensen met een verstandelijke beperking, psychosociale-, psychogeriatrische-, psychiatrische- en/of pedagogische problematiek. Het doel hiervan is het stimuleren, behouden en het bevorderen van de zelfredzaamheid van (kwetsbare) mensen. De werkzaamheden zijn gericht op het stabiel krijgen (of houden) van de leefsituatie op het gebied van financiën en administratie, hygiëne, huishoudelijke taken, opvoeding, dag structurering en welzijn bij de cliënt thuis. De thuisbegeleider helpt mensen, met een praktische en laagdrempelige vorm van begeleiding weer grip te krijgen op hun leven en hun participatie in de samenleving te maximaliseren.

Dordrecht is deelnemer in de Regiovisie en Actieplan Geweld hoort nergens Thuis Zuid-Holland Zuid 2019 – 2022. De Regiovisie en het Actieplan zijn onderdeel van het landelijk Programma Geweld hoort nergens Thuis. De regiovisie voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling (HGKM) geeft lokale invulling aan deze landelijke visie en het landelijke programma en heeft als

doel meer samenhang en betere sturing in beleid en aanpak te brengen. In de regiovisie worden de doelstellingen preventie, signalering en melding (eerder en beter in beeld) en werken aan directe en stabiele veiligheid en duurzaam herstel (stoppen en duurzaam oplossen) toegelicht en uitgewerkt in het actieplan, samen met een voorgestelde aanpak voor specifieke groepen. Binnen het regionale programma zijn acht projecten gestart die moeten bijdragen aan verbetering van de aanpak van huiselijk geweld (zie voor verdere toelichting 6.2).

5.3. Bevordering vrijwillige inzet

Het beleidsplan vrijwillige inzet 2019 – 2022 (RIS: 2360777) is een belangrijke uitwerking van ons Wmo-beleid. In het Wmo-beleidsplan stellen wij dat "enthousiaste en gemotiveerde vrijwilligers van grote waarde zijn voor organisaties en de sociale betrokkenheid in de gemeente". Beleidsdoel is stimuleren, matchen, ondersteunen en waarderen van vrijwilligers.

Om uitvoering te geven aan dit beleidsplan, is ingezet op:

1. Verbetering en innovatie van ondersteuning van vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties door INZET078!
2. Meer stadsbrede vrijwilligerswaardering via de Dordtpas en de jaarlijkse publieksprijs voor de Vrijwilliger van het Jaar
3. Betere toegankelijkheid van vrijwilligerswerk door kwetsbare vrijwilligers

1. Verbeterde en innovatieve ondersteuning door INZET078!

Inmiddels heeft INZET078! zich ontwikkeld tot een toonaangevend expertisecentrum vrijwillige inzet. INZET078! Heeft vanuit het beleidsplan vrijwillige inzet vormgegeven aan een cultuurverandering: 'niet kiezen voor het geven van vissen, maar om organisaties te leren een hengel te maken en een cursus beroepsvisser te geven'. Daarnaast is ingezet op een positief imago van vrijwillige inzet: vrijwilligerswerk is doen wat je leuk vindt, voor iedereen.

Inmiddels zijn gerealiseerd:

- Drie gecertificeerde Goed Geregeld-adviseurs bij INZET078!. Organisaties kunnen daarom gratis het Goed Geregeld-traject volgen met als eindresultaat het Goed Geregeld-keurmerk. Uiteraard wordt ook op deelgebieden advies geven over vrijwilligersbeleid.
- Meer verbinding tussen vrijwilligersorganisaties door netwerkbijeenkomsten (Netwerk informele zorg, 'denktank' corona, Zorgnetwerk, 'denktank' bestuursleden.).
- Twee wijkpunten voor informatie en advies over vrijwilligerswerk, naast het centrale kantoor heeft INZET078! in Sterrenburg en de Staart.
- Gestart met bedrijfsbezoeken voor medewerkersvrijwilligerswerk.
- Digitaal matchen via e-matchingstool INZETvoorelkaar.
- Een online kennisbank en een uitgebreid vraag-gestuurd trainingsaanbod. Daarbij wordt gezorgd voor een mix van basiskennis en de nieuwste trends en ontwikkelingen.
- Een flexpool met 100 vrijwilligers die inzetbaar zijn op projecten en incidentele uitvragen voor vrijwilligerswerk.

2. Stadsbrede waardering voor vrijwilligers

Om vrijwilligers te laten voelen dat hun werk ertoe doet in de ogen van de hele stad, zijn ontwikkeld:

1. De vrijwilligerswaardering via de Dordtpas. Vrijwilligersorganisaties kunnen hun vrijwilligers een Dordtpas cadeau doen voor de helft van de gebruikelijke kosten van een pas. Daarmee krijgen vrijwilligers toegang tot alle activiteiten en acties op de Dordtpas.
2. De jaarlijkse publieksprijs voor de Vrijwilliger van het Jaar: inwoners kunnen jaarlijks stemmen op de vrijwilligers die zij het meest waarderen. De verkiezing wordt via verschillende kanalen onder de aandacht gebracht. In de laatste verkiezing hebben inwoners hun stem uitgebracht.

3. Vrijwilligerswerk beter toegankelijk voor kwetsbare inwoners
Vrijwilligerswerk is een belangrijke manier om aansluiting te blijven houden bij en volwaardig deel te nemen in de samenleving. Daarom is per 1 januari 2022 het lokale beleid voor Participatieplekken ingegaan (zaaknummer: 2021-0152266) met als doel een breder aanbod van participatieplekken waardoor voor meer inwoners een passende plek kan worden gevonden. Dit beleid wordt uitgevoerd door de Matchingunit van MEE. Sinds 1 januari 2022 zijn 80 nieuwe participanten ingestroomd en 6 nieuwe aanbieders van participatieplekken gestart. Daarnaast is de pilot Snuffelstages van de Buitenwacht gestart waar kwetsbare inwoners voor wie een participatieplek nog een stap te ver is, worden begeleid naar vrijwillige inzet in een participatieplek.

5.4. Wmo: verbetering van de sociale basis
Naast de inzet op specifieke groepen of problematiek binnen het kader van de Wmo, is ingezet op de verbetering en vernieuwing van de sociale basis voor de hele stad. De sociale basis is nodig om onze beleidsdoelen te realiseren en bestaat uit formele en informele partners, onze opdrachtnemers en bewonersinitiatieven.

Achtereenvolgens worden beschreven de acties op verbetering van de sociale basis voor sociale cohesie, preventie en vroeg signalering en, tot slot, het bieden van snelle passende hulp.

1. Verbetering en vernieuwing van de sociale basis voor sociale cohesie
Hierop is het volgende ondernomen:

- De ontwikkeling van door de gemeente gefaciliteerde ontmoetingsplekken waar inwoners elkaar kunnen treffen en samen activiteiten kunnen ondernemen. Facilitering bestaat uit een fysieke plek en ondersteuning van de initiatieven door professionals van Buurtwerk. Deze inzet is in beleid geborgd met het beleidsplan Ontmoetingsplekken (zaaknummer: 2020-0172890) .
- Investering in de aanwezigheid van Buurtwerk en Jongerenwerk, met name in de wijken Crabbehof, Wielwijk, Sterrenburg, de Staart en Centrum. Deze organisaties hebben de opdracht inwonersinitiatieven te stimuleren en te ondersteunen die bij kunnen dragen aan sociale relaties tussen inwoners in de wijken.
- Ondersteuning van initiatieven als de Hulplijn Dordrecht en de sociaal ondernemingen in Op D'recht Sociaal, inwonersinitiatieven die laagdrempelige hulp bieden voor inwoners.
- Investering in bemiddeling bij conflicten tussen buren door Buurtbemiddeling.
- Financiële ondersteuning van inwonersinitiatieven die bijdragen aan de sociale netwerken binnen een wijk door middel van gericht subsidiebeleid. Voorbeelden zijn initiatieven ondernomen door de Buitenwacht, de Crabbehoeve en de Tuin van Sterrenburg,

2. Verbetering van de sociale basis voor vroegsignalering en verwijzing naar snelle passende hulp
Relevante beleidsontwikkelingen en acties hierop zijn:

- Aanwezigheid van formele in informele hulp op logische vindplaatsen. Doel is om het voor inwoners zo eenvoudig mogelijk te maken hun vragen te stellen en hulp te krijgen. Concreet voorbeelden zijn:

    - De ontwikkeling van Bibliotheek AanZet
    - De Vindplaatsenaanpak in het kader van de Ketenaanpak Schulden en de aanpak Jeugd
    - De samenwerking met werkgevers om medewerkers met geldproblemen tijdig in beeld te krijgen en te verwijzen naar goede hulp
    - De aanwezigheid van schoolmaatschappelijk werkers in het primair en voortgezet onderwijs en kinderopvang
    - Buddyzorg voor begeleiding bij voorbereiding van gedetineerden op het einde van de detentie in het contact met instanties als de zorgverzekeraar, de SDD, de woningcorporatie, de bank, etc. De begeleiding start in de PI.

- De Bibliotheek AanZet is op vier plaatsen in de stad fysiek aanwezig. Het is haar opdracht om informatie met burgers te delen, een vraagbaak en een verbinder te zijn bijvoorbeeld voor vragen over de (digitale) overheid en aanbod in de stad.
- Ontwikkeling van de Ketenaanpak schulden en de aansluiting hierop van de Alliantie Schuldhulp om ervoor te zorgen dat inwoners met geldproblemen snel in beeld komen en de juiste hulp krijgen op financieel-juridisch en andere gebieden.
- Ondersteuning van de Hulplijn Dordt, een telefoondienst waar inwoners en vrijwilligers met vragen terecht kunnen en, afhankelijk van hun behoefte, worden doorverwezen naar vrijwillige- en professionele hulp.
- De uitbreiding van de capaciteit voor hulp op financieel juridische vragen door Bureau Sociaal Raadslieden, Financieel Hulphuis, Financieel Adviseurs en de Alliantie vrijwillige schuldhulp. Zij helpen inwoners met meer complexe financieel-juridische hulpvragen en kunnen begeleiden naar de juiste hulp.
- De ontwikkeling van ervaringsdeskundigheid. Dit wil zeggen dat vrijwilligers met persoonlijke ervaring met bijvoorbeeld schulden, huiselijk geweld of psychiatrische problematiek samenwerken met professionals om inwoners te helpen. Uit onderzoek blijkt dat ervaringsdeskundigen goed kunnen ondersteunen bij het bespreekbaar maken van problematiek en de weg naar hulp.
- Meer samenwerking tussen uitvoeringspartners van de gemeente en organisaties die zijn ontstaan uit inwonersinitiatieven ter ondersteuning van activiteiten voor en door inwoners. Hierop is gestuurd via de eisen voor incidentele subsidieverlening waarbij partijen gezamenlijk een subsidieaanvraag en een plan van aanpak moeten indienen.
- Beleid en uitvoering gericht op volwaardige maatschappelijke participatie voor inwoners die niet makkelijk hun draai vinden in "gewone" vrijwilligersfuncties via het lokaal beleid voor Participatieplekken, de No Label-plekken en de Snuffelstages van de Buitenwacht.

3. Verbetering van de sociale basis voor snelle en passende hulp
Om de weg naar passende hulp te versnellen en te verbeteren is ingezet op:

1. De versterking van het Sociaal Wijkteam als knooppunt van hulp voor inwoners met meerdere hulpvragen voor de verbinding van deze inwoners aan de juiste hulp en de verbinding met algemene, maatschappelijke voorzieningen voor een meer preventieve aanpak.
2. De verbetering van de verwijsroute vanuit het medisch domein naar het sociaal domein via de sociaal makelaar.

1. <u>Versterking Sociaal Wijkteam als knooppunt van passende hulp</u>
Met de inrichting van het Sociaal Wijkteam, beoogden wij een laagdrempelig punt in elke wijk waar inwoners met al hun vragen terecht kunnen. Echter, door de toename van de complexiteit van de vraagstukken in de samenleving was de balans de afgelopen jaren het Sociaal Wijkteam verschoven naar het knooppunt voor hulp voor inwoners met meerdere hulpvragen, bijvoorbeeld over, van, voor geld, opvoeding, eenzaamheid, werk, gezondheid. Onderzoek wees uit dat inwoners met lichte vragen andere partners eerder benaderden zoals vrijwilligers binnen bewonersinitiatieven, Buurtwerk, Financieel Hulphuis, hun huisarts.

In de afgelopen jaren, is ingezet om de functie van het Sociaal Wijkteam te versterken op meer complexe hulpvragen door inzet op integrale hulpverlening in het Sociaal Wijkteam en het intensiveren van de samenwerking met het voorveld voor een meer preventieve aanpak. Concrete interventies zijn:

- De samenvoeging van de teams van maatschappelijk werkers en jeugdprofessionals door één opdracht aan het Sociaal Wijkteam (Stichting de Sociale Basis en Stichting Jeugdteams). Door de samenvoeging van maatschappelijk werkers en jeugdprofessionals is er meer sturing

mogelijk op de integrale ondersteuning van een gezin door het Sociaal Wijkteam (RIS: 2572180, RIS: 2582671).

- De integrale klantroute met als startpunt de integrale vraagverheldering (zaaknummer: 2020-0014889): inwoners doorlopen een integrale klantroute bij het Sociaal Wijkteam, waarbij veel aandacht is voor de match tussen cliënt en professional, de expertise en voor integrale vraagverheldering. Diverse partners sluiten aan indien nodig om vragen van inwoners te verhelderen en samen op te pakken. Het zicht op samenwerkingsketens rondom bepaalde doelgroepen/thema's wordt mede hierdoor transparanter.
- Brede expertise van de SDD (Wmo, participatiewet, schulden) is via detachering toegevoegd aan de vraagverheldering. Inwoners krijgen hierdoor sneller toegang tot hulp vanuit de Wmo en de Participatiewet (inkomen en schulden) wanneer dat nodig is en er wordt gelijk meer integraal gekeken naar de problematiek.
- De ontwikkeling van de Ketenaanpak Schulden waarbij medewerkers van het Sociaal Wijkteam intensief samenwerken met de SDD, het Financieel Hulphuis, Bureau Sociaal Raadslieden en de vrijwilligers van de Alliantie Schuldhulp om inwoners met (beginnende) geldproblemen zo snel mogelijk in beeld te krijgen, goed te begeleiden en warm te kunnen doorverwijzen naar schuldhulp of hulp bij administratie. Doordat het Sociaal Wijkteam nauw samenwerkt met experthulp op geldproblemen, kan het Sociaal Wijkteam zelf andere hulpvragen oppakken van een inwoner zoals de hulp bij opvoeding, eenzaamheid, etc.
- Medewerkers van het Sociaal Wijkteam hebben nauw contact met de belangrijkste vindplaatsen in de stad: scholen, huisartspraktijken, ontmoetingsplekken. Ze stemmen met onze wijk- en gebiedsmanagers af waar ze nauwer bij aan kunnen sluiten om zichtbaar en vindbaar te zijn of te signaleren. Op dit punt wordt door maatschappelijke partners aangegeven dat er nog ruimte voor verbetering is.
- Met de aanbesteding van de taken van het Sociaal Wijkteam, Buurtwerk en Jongerenwerk, vanaf 2023, is verder invulling gegeven aan een meer preventieve aanpak (zaaknummer: 2022-0012288; zaaknummer: 2022-0155803). Uitgangspunten zijn: meer aandacht voor welzijn in plaats van zorg; meer outreachend en vindplaatsgericht werken; mèt een sterke mogelijkheid tot opschalen door helder afgestemde ketensamenwerking.

2. <u>De verbetering van de verwijsroute vanuit het medisch domein naar het sociaal domein</u>
Binnen de pilot Sociaal Recept, leggen sociaal makelaars verbinding tussen het sociale en het medische domein. Sociaal Recept biedt welzijnsoplossingen voor sociaal maatschappelijke vraagstukken die in de spreekkamer van de huisarts als gezondheidsvraagstuk aan de orde komen. De sociaal makelaar gaat vervolgens samen met de patiënt/inwoner in gesprek. Zij verkennen samen vanuit de visie van positieve gezondheid de samenhang tussen ervaren klachten en krachten en bepalen wat nodig is om in een betere situatie te komen. Wanneer de inwoner dat wil, begeleidt de sociaal makelaar deze naar de gekozen oplossingen.

6. Jeugdbeleid: doelen, acties, producten

Het Lokaal Plan Jeugd Dordrecht 2019 – 2022 vormt het kader van het Dordtse Jeugdbeleid en de beleidsuitvoering. Het plan is gebaseerd op de overtuiging dat ieder kind recht heeft om kansrijk, veilig, gezond en met plezier op te groeien. De beleidsdoelen in het plan richten zich in de eerste plaats op de sociale omgeving van kinderen onder het devies 'It takes a village to raise a child'. Maar wanneer een kind of diens ouders hulp nodig hebben, moet dat snel aan het licht komen en snel, passende hulp beschikbaar zijn voordat zaken verergeren. In het Jeugdbeleid wordt dan ook onderscheid gemaakt tussen drie niveaus van preventie: (1) preventie gericht op alle kinderen door omstandigheden te optimaliseren voor gezond en veilig opgroeien; (2) preventie gericht op potentieel kwetsbare kinderen met voorlichting, bewustwording, vroegsignalering en advisering; (3) preventie gericht op inwoners waarbij beginnende problemen worden aangepakt door inzet van gerichte hulp. De ontwikkelde producten en ingezette acties worden hieronder beschreven volgens deze driedeling. Vervolgens wordt ingegaan op alles wat is ingezet om jeugdigen en hun gezinnen

te helpen die er zelf niet meer uitkomen. Er wordt afgesloten met een overzicht van doelen en acties op verbetering van de sociale basis.

6.1. Jeugd: preventie gericht op alle kinderen

Hieronder volgt een toelichting op ingezet beleid voor alle kinderen waaronder voorlichting en bewustwording en bevordering van sociale netwerken voor potentieel kwetsbare ouders. Hierop heeft het college als volgt ingezet:

1. Een kansrijke, veilige en gezonde start voor alle kinderen in Dordrecht

Om kinderen en ouders in Dordrecht te ondersteunen bij een kansrijke start, biedt Dordrecht verschillende faciliteiten. Een product dat twee jaar geleden ontwikkeld is, is de website www.schapenkopjes.nl waar aanstaande ouders en ouders met jonge kinderen eenduidige en laagdrempelig betrouwbare informatie kunnen vinden over zwangerschap, gezondheid en opvoeding. Daarnaast is de afgelopen jaren ingezet op eenduidige screening van kinderen door professionals in het medisch en sociaal domein. Daarbij is aansluiting gezocht bij landelijke aanpakken zoals de landelijk ontwikkelde zorgpadentool. In een samenwerking tussen Jong JGZ en het Sociaal Wijkteam zijn initiatieven gestart om de sociale netwerken rond kwetsbare ouders te versterken via dreumesgroepen, een Eritrese moeder- en vadergroep, het Mamacafé, en een Peuterinloop waar ouders andere ouders kunnen ontmoeten.

2. Bevordering van een gezonde leefstijl

Vanuit het gezondheidsbeleid, is ingezet op het terugdringen van roken en gebruik van alcohol en drugs. Er zijn afspraken gemaakt met scholen, speeltuinverenigingen, wijkcentra en een deel van de sportverenigingen over een rookvrije omgeving. Alle openbare speeltuinen zijn nu rookvrij. Rondom het gebruik van alcohol, is een lokaal netwerk opgebouwd van jeugd- en jongerenprofessionals die signaleren en doorverwijzen bij overmatig alcoholgebruik. Ook is er een eerste sportclub die met alcoholbeleid wil bijdragen aan het terugdringen van overmatig alcoholgebruik. De GGD heeft een aanpak ontwikkeld om leerlingen en ouders in gesprek te laten gaan over middelengebruik. Verder zijn er regionale ouderavonden (Goed Gesprek NIX18) georganiseerd die goed worden bezocht. In samenwerking met de politie is ingezet op het faciliteren van consultatie-uren met verslavingsprofessionals, voor zowel jongeren als hun ouders, bij (beginnend) gebruik van verslavende middelen. Deze uren zijn ook beschikbaar voor jongeren die op de SEH belanden na gebruik van alcohol en/of drugs. Deze aanpak is gestart in 2021 en wordt tenminste voortgezet tot en met 2023.

Verder is Dordrecht sinds 2012 JOGG-gemeente. Deze bewezen effectieve aanpak, die oorspronkelijk is gestart in Dordt West voor het bestrijden van overgewicht onder jongeren, is vanaf 2019 stads-breed. JOGG richt zich op het faciliteren van een gezonde leer- en leefomgeving voor alle Dordtse kinderen. Door het aantrekkelijk maken van de gezonde keuze, op school en in de kinderopvang met de Gezonde Schoolaanpak, in de stad en waar nodig thuis, werken we aan een stad waar gezond gewicht, goed slapen, gezond eten en lekker bewegen de norm is. Deze aanpak wordt voorgezet.

3. Talentontwikkeling en ontplooiing voor alle kinderen in Dordrecht

Vanuit ons jeugdbeleid (en armoedebeleid) is ingezet op activering en het toegankelijk maken van bestaande voorzieningen. Activering is gestimuleerd via een opdracht aan Toppie die activiteiten aanbiedt voor kinderen in de basisschoolleeftijd. Ook heeft R-Newt jongerenwerk activiteiten opgezet voor jongeren in de leeftijd 12 tot 14 jaar. Op verschillende ontmoetingsplekken, organiseren inwoners activiteiten voor kinderen, ondersteund door het Buurtwerk. Via het kindtegoed voor minima op de Dordtpas kunnen spullen worden aangeschaft voor deelname aan sport en andere sociale activiteiten. Ook wordt door de Dordtpas het uitproberen van verschillende activiteiten aantrekkelijk gemaakt: alle Dordtse kinderen met een Dordtpas, krijgen een eenmalige korting op een breed aanbod van sport, cultuur en ontmoeting. Daarnaast is het Dordtse

Onderwijsprogramma ingericht met de verlengde schooldag. Deze is er niet alleen op gericht om taal- en rekenvaardigheden te versterken maar ook om meer sport en cultuur aan te bieden.

4. Voorkomen van onderwijsachterstanden
Het voorkomen van onderwijsachterstanden is een essentieel doel in het onderwijsbeleid zoals vastgelegd in het Dordtse Leerprogramma Een Glansrijke Toekomst. Binnen deze programma's krijgen scholen de mogelijkheid, hun leerlingen maximaal te ondersteunen om het beste uit zichzelf te halen. Scholen hebben daarnaast de mogelijkheid om externe ondersteuning en zorg in te schakelen wanneer er meer nodig is dan enkel onderwijsondersteuning, eventueel geholpen door een jeugdprofessional.

Binnen het sociaal domein, wordt dit doel ondersteund door de verbinding van het aanbod van VVE in peuterspeelzalen en kinderopvang met de jeugdgezondheidszorg (consultatiebureaus en de jeugdverpleegkundigen/jeugdartsen binnen scholen), het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs en het Sociaal Wijkteam. Gezamenlijk signaleren zij voorspellers van ontwikkelingsachterstanden bij jonge kinderen en adviseren ouders bij de opvoeding.

Vanuit het armoedebeleid wordt ook ingezet op het voorkomen van onderwijsachterstanden door het ter beschikkingstellen van het kindtegoed voor minima met schoolgaande kinderen. Met dit kindtegoed kunnen ouders spullen kopen die nodig zijn voor school zoals een fiets om naar school te komen of een laptop, een rekenmachine en andere belangrijke leermiddelen. Waar mogelijk worden ouders ondersteund met de aanpak van laaggeletterdheid (Wet educatie en beroepsonderwijs). Doel is ouders te ondersteunen bij de ontwikkeling van basisvaardigheden nodig om hun kinderen te ondersteunen en te begeleiden tijdens hun schoolloopbaan.

6.2. Jeugd: preventie op potentieel kwetsbare jeugd
Sommige kinderen zijn kwetsbaar. Die kwetsbaarheid ontstaat omdat zij te maken hebben met omstandigheden die hun ontwikkeling kunnen bedreigen Dit zijn, onder andere, scheiding, onderwijs- of taalachterstand, voortijdig schoolverlaten en, tot slot, armoede. Deze worden ook wel zorgvoorspellers genoemd.

In de afgelopen jaren is ingezet op vroegsignalering van deze zorgvoorspellers met als doel:

1. Vroegsignalering van scheidingsproblematiek
Om (zo veel als mogelijk) te voorkomen dat kinderen blijvende schade oplopen door scheidingsproblematiek, is ingezet op een laagdrempelig punt voor informatie, advies en begeleiding van alle betrokkenen bij een scheiding. Dordrecht heeft samen met de gemeente Zwijndrecht en Papendrecht opdracht verleend voor het Adviespunt Scheiding, Kind en Ouderschap (SKO) (zaaknummer: 2021-0047512). Sinds juli 2020, biedt het SKO informatie, advies, coaching en een luisterend oor, onder andere door middel van inloopspreekuren voor inwoners. Om integrale ondersteuning van ouders en kinderen te organiseren, werkt het SKO samen met het Sociaal Wijkteam en partners op het terrein van sociaal, juridisch en financieel advies zoals het Bureau Sociaal Raadslieden, het Financieel Hulphuis en het Juridisch Loket.

2. Vroegsignalering en voorkomen van (potentiële) onderwijsachterstanden
De gemeente biedt vroeg- en voorschoolse educatie (VVE) aan voor kinderen van 2,5 tot 4 jaar. De gemeente is bij wet verplicht VVE aan te bieden. VVE is voor kinderen waarvan Jong JGZ heeft vastgesteld dat er een taalachterstand dreigt. Deze kinderen krijgen onderwijs in taal en andere belangrijke vaardigheden nodig voor een goede start in primair onderwijs. Dit vindt plaats in peutergroepen en binnen de kinderdagopvang. Met de opvangpartijen is regelmatig contact over de ontwikkelingen in de opvang en hoe het gemeentelijke beleid kan inspelen op de gesignaleerde behoeften.

Naast VVE-opvang voor peuters is de gemeente in gesprek met basisscholen en aanbieders van onderwijsprogramma's rondom een verscheidenheid aan onderwerpen rondom onderwijsachterstanden. Goede voorbeelden zijn het Dordts Leerprogramma en de internationale schakelklassen op de openbare basisschool Mondriaan.

3. Vroegsignalering van voortijdig schoolverlaten

De afgelopen jaren is intensief ingezet om te voorkomen dat jongeren zonder startkwalificatie van school gaan. Jongeren die dreigen uit te vallen, krijgen begeleiding terug naar school of naar andere vormen van opleiding, stage of werk. Naast investeringen in de reguliere structuur (RMC/LVS), is geïnvesteerd in de zorgstructuur binnen het praktijkonderwijs en het MBO en in extra begeleiding van jongeren die begeleiding nodig hebben om terug naar school te gaan of naar stage en werk. Voorbeelden zijn de investering in de Job Coaches, het Stagebureau van het ROC Da Vinci en de begeleiding van jonge moeders binnen het Da Vinci. In deze aanpakken wordt samengewerkt tussen het onderwijs, het Sociaal Wijkteam, Jongerenwerk, de SDD en de DG&J onder regie van het RMC. In 2021 is een start gemaakt met Jeugdhulp op School (JHOS) binnen scholen in speciaal-, basis- en voortgezet onderwijs (inclusief praktijkonderwijs), door afspraken van de Serviceorganisatie Jeugd ZHZ (SOJ) met de Stichting Jeugdteams en het onderwijs om schooluitval verder te verlagen. JHOS is een algemene voorziening die scholen in staat stelt jeugdhulp in de school te organiseren, als onderdeel van de ondersteuningsstructuur, door deskundigheid jeugdhulpaanbieders hier aan toe te voegen. Ook draagt het programma van The NXT Chapter bij aan deze doelstellingen, een project dat valt onder de maatschappelijke diensttijd.

4. Vroegsignalering van (dreigende) armoede onder kinderen

Armoede is niet alleen naar om in op te groeien, het heeft blijvende, negatieve effecten op de ontwikkeling van jeugdigen. Daarom is extra ingezet op vroegsignalering van de (effecten) van armoede onder kinderen. Met dit doel zijn jeugdprofessionals in het Sociaal Wijkteam onderdeel van de Ketenaanpak Schulden en getraind in het signaleren van armoede in gezinnen. Dat zelfde geldt voor een deel van de schoolmaatschappelijk werkers op de scholen. Binnen Jong JGZ is een jeugdverpleegkundige met aandachtsgebied armoede. Ook is armoede onderdeel van de screeninglijst voor consultatiebureaus en schoolverpleegkundigen. Inmiddels is een start gemaakt met informatie en voorlichting aan onderwijsprofessionals over de signalen van armoede bij kinderen en hulproutes voor gezinnen die kampen met geldproblemen.

5. Vroegsignalering van huiselijk geweld

Om meer vindplaatsgericht te werken binnen het onderwijs, de kinderopvang en jeugdgezondheidszorg, werken professionals van het Sociaal Wijkteam nauw samen met voorzieningen waar jeugdigen en ouders vaak komen. Signalen worden hierdoor sneller herkend en bespreekbaar gemaakt. Wanneer nodig, wordt direct de juiste ondersteuning voor het gezin georganiseerd.

Verder neemt Dordrecht sinds 2019, deel aan het landelijke programma Geweld Hoort Nergens Thuis, waarbij verschillende interventies en projecten zijn ontwikkeld die huiselijk geweld en kindermishandeling helpen voorkomen. Onderdelen zijn het versterken van de lokale infrastructuur voor vroegsignalering en interventie door scholing van professionals, een multidisciplinaire aanpak, traumasensitief werken, aandacht voor ouderenmishandeling en het verbeteren van de hulpverlening voor daders. Op 6 januari 2021 is hier bij stil gestaan tijdens een themabijeenkomst met de commissie sociale leefomgeving en op 1 februari 2022 is er een RIB gedeeld over de Voortgang Veilig Thuis en aanpak verbetering lokale infrastructuur (zaaknummer: 2021-0172147).

Tot slot is Dordrecht in 2020 gestart met de werkwijze Veilig Opgroeien is Teamwork. Volgens deze werkwijze zijn vaste professionals van Veilig Thuis, de Gecertificeerde Instellingen en de Raad van de Kinderbescherming beschikbaar voor medewerkers van het Sociaal Wijkteam. Zij kunnen consultatie en ondersteuning vragen bij veiligheidscasuïstiek. Door gezamenlijk op te trekken met

de veiligheidsketen, wordt er vroegtijdig een risico analyse gemaakt die vervolgens vertaald wordt in concrete acties die de veiligheid moeten waarborgen.

Het programma Geweld Hoort Nergens Thuis en de werkwijze van Veilig Opgroeien is Teamwork zullen geborgd worden in het driejarige regionale programma Kind- en gezinsbescherming. Deze is gestart in mei 2022 en loopt tot medio 2025.

6.3. Jeugd: preventie gericht op individuen bij beginnende problemen

Naast inzet op vroegsignalering is het beleid erop gericht hulp aan jeugd en hun gezinnen naar de voorkant halen. Dat wil zeggen: hulp bieden voordat problemen escaleren. Deze inzet is concreet uitgewerkt in:

1. De aanpak voor (aanstaande) kwetsbare ouders
2. De aanpak Gezonde Toekomst voor jeugdigen met overgewicht
3. Pilot BSO+, buitenschoolse opvang voor kinderen met een grotere ondersteuningsbehoefte

1. De aanpak voor (aanstaande) kwetsbare ouders

De aanpak richt zich op de begeleiding van kwetsbare zwangere vrouwen en jonge ouders totdat een kindje ongeveer twee jaar is. Verschillende vormen van hulp kunnen worden ingezet, afhankelijk van de mate van kwetsbaarheid en afgestemd op de behoefte van de (aanstaande) ouder(s). Buurtgezinnen, Home-Start en Moeders informeren Moeders zijn vormen van informele ondersteuning. Professionele hulp kan worden geboden de jeugdgezondheidszorg in de aanpakken Voorzorg en Prezorg. Een nieuw onderdeel van de aanpak is de ondersteuning aan Dordtenaren die een zwangerschap overwegen maar daar, om allerlei redenen, nog niet aan toe zijn. Onder de noemer 'Nu niet zwanger' worden zij voorgelicht en begeleid bij hun keuzes over ouderschap.

2. De aanpak Gezonde Toekomst

De gezinsaanpak Gezonde Toekomst is ontwikkeld voor kwetsbare gezinnen met één of meerdere kinderen met overgewicht. Dit naar het succesvol voorbeeld uit Amsterdam en Den Bosch. De aanpak is voortgekomen uit de JOGG-aanpak waarin werd vastgesteld dat kinderen met overgewicht relatief vaak een zorgvoorspeller zijn voor kwetsbare gezinnen. Deze gezinnen lukt het vaak niet zelfstandig leefstijlverbeteringen voor hun kinderen door te voeren omdat veel andere problemen al hun aandacht vragen.

De aanpak is in 2019 gestart in Dordrecht-West en in 2020 stads breed uitgerold. In de aanpak worden Dordtse gezinnen begeleid door een zorgverlener van Jong JGZ. Deze, zogenaamde, centrale zorgverlener ondersteunt het gezin bij verbetering van de leefstijl en signaleert andere hulpbehoeften in het gezin en legt contact met andere hulp wanneer dit nodig blijkt. Binnen de aanpak, onderhouden de centrale zorgverleners contact met een groot aantal partners waaronder jeugdartsen, huisartsen, de SDD, Veilig Thuis, GGZ-zorgverlening en team Sport van de gemeente Dordrecht.

3. Pilot BSO+, buitenschoolse opvang voor kinderen met een grotere ondersteuningsbehoefte

De BSO+ is een buitenschoolse opvang voor kinderen van werkende ouders, die vanwege medische problemen, beperkingen of gedragsproblemen geen gebruik kunnen maken van een reguliere BSO. Deze pilot is gestart in 2021. De BSO+ is op twee locaties voor speciaal onderwijs gevestigd: de Kiem en de Atlas. De uitvoering ligt bij Samenwerkende Jeugdhulp, in samenwerking met SDK. De doelen die beoogt worden met deze pilot zijn als volgt:

- Meer jeugdigen op het speciaal onderwijs met een intensieve en specialistische ondersteuningsbehoefte kunnen gebruik maken van kinderopvang.
- Ouders worden in staat gesteld om te werken, ongeacht de ondersteuningsbehoefte van hun kind(eren).

- Bevorderen van integrale samenwerking tussen onderwijs, kinderopvang en zorg zodat een doorgaande ontwikkelingslijn wordt gerealiseerd voor kinderen met een extra ondersteuningsbehoefte.
- De inzet van kinderopvang voorliggend maken (normaliseren), ter vervanging van andere voorzieningen vanuit de Jeugdwet die betrekking hebben op opvang.

6.4. Jeugd: intensieve, integrale hulp aan jeugdigen en gezinnen die het zelf niet redden

Naast preventie is de afgelopen jaren ook extra ingezet op integrale hulp aan jeugdigen en hun gezinnen die er zelf niet meer uitkomen en intensievere hulp nodig hebben. Het gaat om jeugdigen en gezinnen waar sprake is van bijvoorbeeld problematische schulden, psychiatrische problematiek, verslaving, gedragsproblematiek, criminaliteit en/of huiselijk geweld. Vaak hebben deze gezinnen al eerder hulpverlening gehad, maar beschikken zij niet over het vermogen om veranderingen vast te houden. Ook ontbreekt vaak een sociaal netwerk dat hen ondersteunt en opvangt op het moment dat zich (ingrijpende) gebeurtenissen voordoen. Deze gezinnen zijn kwetsbaar en zoeken vooral een duurzame oplossing die hen perspectief en stabiliteit biedt. Interventies die hieraan bijdragen zijn:

1. Intensievere en integrale begeleiding die bijdraagt aan herstel of zelfstandigheid zoals Jongeren op de Rit.
2. De doorbraakaanpak van het Sociaal Wijkteam waarbij aan de hand van een maatwerkplan en maatschappelijke businesscase bekeken wordt met welke ondersteuning een gezin werkelijk geholpen is. Wanneer deze oplossing niet gerealiseerd kan worden vanuit de Wmo of Jeugdwet, wordt gezocht naar andere middelen om dit alsnog te realiseren.
3. De multidisciplinaire aanpak MDA++ waarbij gezinnen waar sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling langdurig en intensief worden ondersteunt om tot een structurele verandering te komen vanuit de Top 3-methodiek van Civil Care. De aanpak richt zich zowel op de ouder(s) als de jeugdige(n).

Medio 2019 is gestart met de inventarisatie van de mogelijkheden om hulp, kennis en expertise van jeugdhulp dichterbij en beschikkingsvrij bij de jeugdige (en het gezin) te organiseren. In 2021 is dit onder de noemer van Jeugdhulp naar voren (JNV) onderdeel geworden van een van de regionale opgaven in Zuid-Holland-Zuid. Als we het hebben over JNV, dan hebben we het over een ombuiging van individuele beschikkingen voor ambulant licht specialistisch aanbod naar algemene voorzieningen en van een meer curatief naar een meer preventief aanbod. Het doel van JNV is om laagdrempelig hulp in te kunnen zetten, dicht bij de jeugdige en het gezin. Hiermee wordt voorkomen dat de jeugdige moet worden doorverwezen naar de geïndiceerde zorg met een beschikking.

Onder JNV zijn sinds 2021 een drietal pilots gestart: BSO+[1], FLITS en Jeugdhulp naar voren. FLITS (Flexibel Interventie Team in Samenwerking) biedt hulp aan jeugdigen en hun gezin wanneer die een intensief hulpverleningstraject nodig hebben vanuit verschillende domeinen (GGZ, J&O, LVB[2]) tegelijkertijd. De pilot Jeugdhulp naar voren is een beschikkingsvrij aanbod voor jeugdigen die anders een beroep zouden doen op gespecialiseerde jeugdhulp (J&O, BGGZ, SGGZ, vaktherapie en groepsaanbod[3]). Dit hulpaanbod wordt geboden door drie jeugdhulpaanbieders.

[1] Zie 7.3. Jeugd: preventie gericht op individuen bij beginnende problemen
[2] GGZ: Geestelijke gezondheidszorg; J&O: Jeugd en opvoedhulp; LVB: mensen met een licht verstandelijke beperking
[3] BGGZ: basis GGZ; SGGZ: specialistische GGZ

6.5. Jeugd: versterking van de sociale basis

Om effectieve preventie, vroegsignalering, toeleiding en hulp aan jeugdigen en hun gezinnen mogelijk te maken, is ingezet op verbetering van de infrastructuur in de sociale basis.

1. Meer helderheid over kaders voor toegang tot jeugdhulp met een nieuwe verordening Jeugdhulp

In januari 2022 heeft de gemeenteraad van Dordrecht een nieuwe verordening Jeugdhulp vastgesteld. De nieuwe verordening heeft tot doel betere, meer heldere kaders te geven voor toegang tot jeugdhulp. Dit om ervoor te zorgen dat instroom beperkt wordt tot jeugdigen die alleen geholpen kunnen worden met professionele hulp, geboden binnen het wettelijk kader van de Jeugdwet. In de verordening zijn daarom twee zaken verhelderd. Ten eerste is beter gedefinieerd welk type zorg voor hun kind niet kan worden verwacht van de ouders en dus jeugdhulp nodig is (onderscheid tussen zogenaamde gebruikelijke en bovengebruikelijke zorg). Ten tweede zijn criteria opgenomen voor hulp onder de Jeugdwet in relatie tot hulp en zorg onder ander wettelijke kaders (Wmo, Wet langdurige zorg, passend onderwijs of Zorgverzekeringswet). Dit om te voorkomen dat hulp en zorg worden verleend onder de Jeugdwet, op kosten van de gemeente, terwijl die zorg eigenlijk thuishoort onder een ander wettelijk regime.

2. Verbetering van de onafhankelijke cliëntondersteuning

Onafhankelijke cliëntondersteuning is geregeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo, 2015). Deze wet bepaalt dat gemeenten onafhankelijke cliëntondersteuning moeten bieden aan alle inwoners met hulpvragen op diverse levensdomeinen en dus behoefte hebben aan integrale hulp.

Landelijk is ingezet op een verbetering van deze functie. Ook in Dordrecht is vastgesteld dat de cliëntondersteuner meer onafhankelijk zou moeten zijn en meer inwoners de ondersteuning zouden moeten kunnen vinden. De onafhankelijkheid is meer geborgd door de functie onder te brengen bij MEE Plus (geen onderdeel van MEEVivenz, betrokken bij het Sociaal Wijkteam) per 1 augustus 2019 (zaaknummer: 2019-0069253). Verder is ingezet op de verbetering van het bereik. Deze is, mede door corona, te laag geweest in de afgelopen twee jaren maar stijgt wel. Vanaf 2021 hebben verschillende partners (MEE Plus, Ouderplatform Zuid-Holland Zuid, het Sociaal Wijkteam en de Adviesraad Wmo & Jeugd Dordrecht) geparticipeerd in de ontwikkeling van een gezamenlijke, aangescherpte visie op cliëntondersteuning (zaaknummer: 2021-0172439). Het Sociaal Wijkteam is de centrale toegang voor zorg en ondersteuning, waardoor duidelijker is geworden hoe de onafhankelijke clientondersteuning door MEE Plus zich hier toe verhoudt. Daarnaast heeft MEE Plus de opdracht gekregen om de samenwerking tussen informele en formele cliëntondersteuning te verbeteren en te professionaliseren. Door de samenwerking tussen MEE Plus en het Ouderplatform ZHZ te versterken, wordt verwacht dat inwoners sneller, beter en meer passend worden geholpen (zaaknummer: 2022-0033601).

3. Sturing op jeugdhulp door nieuwe contracten met aanbieders van jeugdhulp

Per 1 januari 2022 zijn nieuwe contracten afgesloten met aanbieders van uiteenlopende soorten jeugdhulp onder regie van de Serviceorganisatie Jeugd Zuid-Holland Zuid (SOJ). Net als de nieuwe verordening Jeugdhulp hebben deze nieuwe contracten tot doel het jeugdhulplandschap houdbaar te houden, nu en in de toekomst en zowel kwalitatief als financieel. Minder aanbieders zijn gecontracteerd, nieuwe producten en tarieven zijn vastgesteld en ook zijn de kwaliteitseisen aangescherpt. Daarnaast is voor een groot deel van de producten een normenkader vastgesteld, waarbij uitgegaan wordt dat in ca. 85% van de casussen de norm (in intensiteit en doorlooptijd) afdoende is. De nieuwe contracten bevatten eisen omtrent de rol van de jeugdprofessionals in het Sociaal Wijkteam bij het overschrijden van de norm: zij moeten de noodzaak tot overschrijding toetsen voordat zij toestemming geven voor de overschrijding.

4. De ontwikkeling van een medische verwijsroute naar aanbod in het sociaal domein
De medische verwijsroute blijft een belangrijk aandachtspunt om te voorkomen dat jeugdigen onnodig terecht komen in hulp onder de Jeugdwet. Het nut en de noodzaak om te investeren in de samenwerking tussen het sociaal en medisch domein heeft daarom vorig jaar handen en voeten gekregen. In september 2021 is een pilot gestart bij een aantal huisartsenpraktijken met de inzet een Praktijkondersteuner Jeugd (hierna: POH-Jeugd). Doel is dat zij jeugdigen die hulp nodig hebben, verwijzen naar hulp on het sociaal domein. Daarbij schakelen zijn ook de sociaal makelaars in.

Op dit moment zijn er drie POH's- Jeugd werkzaam in Dordrecht. In totaal zetten zij 68 uur per week in, verdeeld over de verschillende praktijken. De POH-Jeugd wordt ingezet vanuit een onafhankelijke partij SupPOHrt. De pilot duurt twee jaar afgesproken tot 1 september 2023. De verwachting is dat deze inzet ook het komende jaar kostenbesparend zal zijn en dat de maatschappelijke meerwaarde zich blijft bewijzen. De ambitie is om deze werkwijze uit te breiden bij huisartsenpraktijken die nog niet zijn aangesloten.

Tot slot zijn er het afgelopen jaar goede contacten gelegd met de huisartsenzorggroep Drechtdokters. Zij zijn een belangrijke partij om mee samen te werken op overstijgende thema's. De Raad is op 18 oktober 2022 geïnformeerd over dit onderwerp middels een raadsinformatiebrief (zaaknummer: 2022-0168434).

5. De overgang van jeugdhulp en -zorg naar Wmo (de aanpak 18-/18+)
Sinds 2015 werkt Dordrecht aan een probleemloze overgang van jeugdhulp naar zorg onder de Wmo. Zo is de aanpak Jongeren op de Rit gestart waarin jongeren die tussen wal en schip dreigen te vallen, worden begeleid op verschillende levensgebieden. Ook is de aanpak Zorg-Onderwijs-Werk ontwikkeld voor leerlingen op het Da Vinci-college die uit beeld dreigen te raken. Dit is een samenwerkingsverband tussen het Regionale Meld- en Coördinatiepunt (RMC) van de DG&J, jeugdprofessionals uit het Sociaal Wijkteam, de zorgcoördinatoren op de school, Enver Jeugdzorg en de Jobcoaches die begeleiden naar onderwijs of werk.

Op basis van een evaluatie van de overgang in 2018, is het plan van aanpak 'overgang Jeugdwet naar Wmo' opgesteld voor de doorontwikkeling. Op 15 december 2020 stemde de gemeenteraad in met het plan van aanpak (zaaknummer: 2022-0107916). Het plan bevat twee actielijnen met ieder een aantal in te zetten interventies:

1. *Verbetering van de doorgaande ondersteuningslijn* met als doel de verbetering van integrale hulp aan en zorg voor jongeren zonder hinder van wettelijke, organisatorische of financiële kaders. De voorgenomen interventies zijn: ontwikkeling van een toekomstplan voor jongeren van 16 tot 17 jaar als leidraad voor integrale hulp; de doorontwikkeling van Ketenaanpak Jongeren op de Rit (JOR) met als doel intensivering van de samenwerking.
2. *Passende huisvesting voor jongeren in jeugdzorg* die huisvesting nodig hebben met begeleiding. Binnen deze actielijn zijn reeds woon- en begeleidingsvormen ontwikkeld die aansluiten bij de behoefte van de jongeren. Daarnaast zijn jongeren in een zeer urgente situatie zoals uitstroom uit een jeugdzorginstelling, toegevoegd tot doelgroepen voor urgentie in de huisvestingsverordening.

6. Creëren van de functies Sociaal Pontonnier, Doorbraakregisseurs, interventiespecialisten en de Re-integratieofficier
Voor 2018 werd een aantal malen geconstateerd dat reëel en vermeende schotten tussen wetgeving, beleidskaders, financiële stromen en uitvoeringsorganisaties met verschillende opdrachten, kan leiden tot onvoldoende hulp voor inwoners in crisis. De gemeente Dordrecht heeft er daarom voor gekozen een aantal functies te creëren die een doorbraak kunnen forceren wanneer goede hulp niet lukt via de reguliere wegen. Deze functies hebben speciale bevoegdheden en een eigen budget. De Sociaal Pontonnier heeft als functie doorbraken te regisseren voor

gezinnen met meerdere ernstige problemen, de zogenaamde Aanpak Aandachtshuishoudens. Samen met de interventiespecialisten wordt er vanuit de gemeente procesregie gevoerd in casuïstiek die vastloopt binnen de huidige systemen. Behalve deze functies wordt er binnen het Sociaal Wijkteam gewerkt met de Doorbraak aanpak (0-100), een methode die ingezet kan worden wanneer er binnen reguliere procedures geen mogelijkheden meer zijn om de client te helpen. De Doorbraakregisseurs van het Sociaal Wijkteam zijn onderdeel van de bredere stedelijke Aanpak Aandachtshuishoudens en werken intensief samen met Sociaal Pontonnier en de interventiespecialisten. De Re-integratieofficier heeft een vergelijkbare rol voor jonge veelplegers die een Penitiaire Inrichting verlaten en in Dordrecht willen komen wonen. Zijn rol is de begeleiding van deze jongeren ter voorkoming van recidive. Overigens hebben de Sociaal Pontonnier en de Re-integratieofficier ook als rol te adviseren over systeemverbeteringen.

7. Sturing op integrale hulp en ondersteuning door de aanbesteding Sociaal Domein
Met de gemeenschappelijke opdracht Sociaal Domein van de taken van het Buurtwerk, Jongerenwerk en het Sociaal Wijkteam, wordt verwacht dat de samenwerking tussen deze uitvoeringspartners verbetert. Met die verbeterde samenwerking is het mogelijk de uitdagingen in het sociaal domein beter het hoofd te kunnen bieden, zowel inhoudelijk als financieel (zaaknummer: 2022-0012288; zaaknummer: 2022-0155803). Voor alle inwoners in Dordrecht (0-100 jaar) willen we een meer preventieve aanpak, waarin meer aandacht voor welzijn is in plaats van zorg. Daarnaast zetten we in op meer outreachend en vindplaatsgericht werken.

7. Evaluatieresultaten

7.1. Inleiding: centrale doelen, randvoorwaarden en uitgangspunten van ons beleid

Omdat de evaluatie de ingrediënten moet bieden voor het integraal beleidsplan sociaal domein, is ervoor gekozen de evaluatieresultaten te ordenen op drie thema's. Dit zijn thema's die gelden voor het hele sociaal domein, over de kaders van de Jeugdwet, de Wmo en de Participatiewet. De thema's zijn:

1. Preventie van zwaardere hulp en zorg door het stimuleren en ondersteunen van sociale netwerken en sociale cohesie in de wijken;
2. Vroegsignalering van hulpvragen bij inwoners om escalatie te voorkomen;
3. Het snel toeleiden naar en aanbieden van passende, betaalbare hulp.

De thema's zijn geformuleerd vanuit de visie dat inwoners het meest geholpen zijn wanneer zij beschikken over een sterk sociaal netwerk waarop zij kunnen terugvallen. Uitsluiting en eenzaamheid maken mensen extra kwetsbaar als het leven tegen zit. De kans op een sterk sociaal netwerk wordt groter wanneer inwoners meer naar elkaar omkijken door grotere sociale cohesie in de stad.

Het tweede leidende element in deze visie is dat zwaardere zorg kan worden voorkomen wanneer de hulpvraag van een inwoner zo vroeg mogelijk in beeld komt. Tot slot is de visie dat geboden hulp snel beschikbaar moet zijn en goed moet aansluiten op de hulpvraag van de inwoner. Want hoe langer een inwoner op passende hulp moet wachten, hoe groter de kans dat problemen erger worden.

De evaluatieresultaten worden hieronder beschreven per thema. Per thema wordt ingegaan op de successen en succesfactoren, de knelpunten en, tot slot, voorgestelde beleidswijzigingen en -verbeteringen die de synergie tussen beleid en beleidsuitvoering kunnen versterken.

7.2. Preventie van zwaardere hulp en zorg door sociale cohesie: evaluatieresultaten

Preventie door het stimuleren van sociale cohesie en sociale netwerken komt de hele stad en alle inwoners ten goede. Echter, ons beleid richt zich in de eerste plaats op die inwoners, gezinnen en wijken met kenmerken die wijzen op kwetsbaarheid zoals dreigende armoede, gezondheidsproblematiek, onveiligheid, werkloosheid, psychische problematiek, eenoudergezinnen, andere etniciteit, etc.

7.2.1 Successen en succesfactoren

Een belangrijk doel van het Wmo-beleid in de afgelopen jaren is geweest de bevordering en ondersteuning van sociale netwerken en sociale cohesie in de wijken. Daarbij is vooral ingezet op:

1. Het neerzetten van de basis ter ondersteuning van sociale netwerken en het versterken van sociale cohesie.
2. Het stimuleren en versterken van maatschappelijke inclusie en maatschappelijke participatie voor groepen voor wie dat niet vanzelf spreekt: lhbti+-gemeenschap, mensen met een beperking, ouderen, mensen met migratieachtergrond en mensen met een kleine beurs.

Binnen het jeugdbeleid ligt minder nadruk op de bevordering van sociale netwerken en sociale cohesie.

1. De basis voor sociale netwerken en sociale cohesie

Uit de evaluatie blijkt dat in de afgelopen jaren is ingezet op het versterken van de sociale basis om sociale netwerken en sociale cohesie te bevorderen en te behouden. Deze inzet richtte zich op:

- Het faciliteren van ontmoetingsplekken in de wijk, waar inwoners contact kunnen maken met elkaar.
- Het faciliteren van initiatieven gericht op ontmoeting en informele hulp door de opdracht aan gemeentelijke uitvoeringspartijen en een ondersteunend subsidiebeleid.
- Het waarderen en ondersteunen van vrijwillige inzet.
- Het versterken van de samenwerking van informele en formele organisaties die onderdeel vormen van de sociale basis.

Zowel ambtelijk als onder samenwerkingspartners is men positief over de resultaten die zijn behaald op het eerste doel. De door de gemeente gefaciliteerde ontmoetingsplekken dragen daadwerkelijk bij tot meer contact tussen inwoners onderling en tussen inwoners en formele en informele hulp. Samenwerkingspartners noemen daarvoor verschillende redenen:

De aanwezigheid van fysieke ontmoetingsplekken maakt het voor inwoners makkelijker activiteiten en informele hulp te vinden. Uit de evaluatie blijkt dat de vindbaarheid van sociale initiatieven nog wel een aandachtspunt is: het zijn er veel en ze zijn verspreid over de hele stad. De door de gemeente gefaciliteerde ontmoetingsplekken in de wijken zijn ook een fysieke thuisbasis voor bewonersinitiatieven gericht op ontmoeting en informele hulp.

Ook de gemeentelijke opdracht aan Buurtwerk om inwonersinitiatieven op de ontmoetingsplekken te faciliteren, wordt beschouwd als ondersteunend voor de vorming en het behouden van sociale netwerken en sociale cohesie. Buurtwerk is de afgelopen jaren afgestapt van het aanbodgericht werken en heeft de omslag gemaakt naar vraaggerichte ondersteuning. Dit is langdurige gedragsverandering die blijvend aandacht nodig heeft. Ondersteuning aan bewonersinitiatieven bestaat bijvoorbeeld uit hulp bij de coördinatie en organisatie van activiteiten en communicatie naar inwoners over activiteiten. Waar eerder sprake leek te zijn van concurrentie tussen de inzet van Buurtwerk en bewonersinitiatieven, aldus samenwerkingspartners, draagt de ondersteuning nu bij aan de levensvatbaarheid en het succes van bewonersinitiatieven.

De ondersteuning van bewonersinitiatieven is verder verbeterd door aanpassing van het gemeentelijk subsidiebeleid. Daardoor zijn subsidies meer toegankelijk geworden voor bewonersinitiatieven door de administratieve lasten bij aanvraag en verantwoording te beperken.

Het werk van INZET078! wordt positief gewaardeerd door de partijen betrokken bij deze evaluatie. Zij geven een nieuwe impuls aan de ondersteuning van vrijwillige inzet en vrijwilligersorganisaties: INZET078! zet innovatieve methodes in voor de werving en matching van vrijwilligers en biedt aantrekkelijke vormen aan voor deskundigheidsbevordering bij vrijwilligersorganisaties, bijvoorbeeld op het terrein van sociale veiligheid of vrijwillig bestuur. Ook ondersteunen zij goed wanneer een vrijwilligersorganisatie snel moet uitbreiden, bijvoorbeeld om te helpen bij de opvang van Oekraïense vluchtelingen.

Onder betrokkenen bij de evaluatie is brede consensus over de toegenomen samenwerking tussen formele en informele organisaties in de stad. Deze toename is deels het gevolg van gemeentelijk beleid: partijen vinden elkaar op de ontmoetingsplekken in de stad en de sturing via het subsidiebeleid draagt bij. Diverse informele partijen zijn samenwerkingsverbanden aan te gaan zoals Platform Op d'recht Sociaal en De Hulplijn Dordt, dit heeft de onderlinge samenwerking verbeterd, maar ook de samenwerking met formele partijen en de gemeente. Tegelijkertijd stelt iedereen dat de coronacrisis ook een flinke impuls heeft gegeven aan de samenwerking: formele en informele organisaties hebben elkaar opgezocht om inwoners te kunnen bereiken ondanks de coronamaatregelen.

2. Het stimuleren en versterken van maatschappelijke inclusie
Naast versterking van de sociale basis, was een doel het stimuleren en versterken van maatschappelijke inclusie voor groepen voor wie dat niet vanzelf spreekt. Dit betrof specifieke doelgroepen namelijk: lhbti+-gemeenschap, mensen met een beperking, ouderen, mensen met migratieachtergrond en mensen met een kleine beurs.

De resultaten van dit beleid zijn wisselend ook als gevolg van de beperkende coronamaatregelen. Toch zijn er een aantal resultaten behaald. Ter verbetering van de toegankelijkheid van de stad voor mensen met een beperking, zijn knelpunten die zij onder de aandacht hebben gebracht nu aandachtspunten in het beleid voor de inrichting van de openbare ruimte.

Verder heeft de gemeente toegezegd in haar personeelsbeleid aandacht te hebben voor medewerkers die in gendertransitie zijn en, daarom, bijvoorbeeld minder belastbaar zijn. Ook hebben we ingezet op meer zichtbaarheid van de lhbti+-gemeenschap onder andere door de ondersteuning van een fototentoonstelling in de stad.

De sociale participatie van kwetsbare inwoners is ook verbeterd door het in januari 2022 gestarte lokaal beleid participatieplekken: door dit beleid zijn circa 330 participanten actief op een Dordtse participatieplek en zijn er 9 lokale aanbieders van participatieplekken bij gekomen. In totaal zijn er nu 39 aanbieders.

Tot slot is maatschappelijke participatie voor mensen met een kleine beurs bevorderd door de gratis verstrekking van de Dordtpas. Via de beschikbaarheid van de Dordtpas kunnen minima gebruik maken van faciliteiten zonder dat zij worden gestigmatiseerd.

7.2.2 Knelpunten
Naast successen en succesfactoren zijn er ook knelpunten genoemd in relatie tot de bevordering van sociale cohesie en sociale netwerken. Hieronder een drietal knelpunten die vaak zijn genoemd maar door beleid maar beperkt beïnvloedbaar zijn.

Een belangrijk en voor de hand liggend knelpunt is geweest de coronapandemie. De bevordering van sociale cohesie en sociale netwerken is bemoeilijkt door risico’s van de ziekte en de

coronamaatregelen. Deze maakten het samenkomen nagenoeg onmogelijk en zetten bestaande sociale netwerken sterk onder druk. Samenwerkingspartners schatten in dat hierdoor meer mensen dan voorheen, vooral ouderen, geïsoleerd zijn geraakt en nog steeds niet opnieuw sociaal actief zijn geworden.

Een ander belangrijk knelpunt in relatie tot onze beleidsdoelen, is de afname van vrijwilligers die een structurele rol willen vervullen binnen vrijwilligersorganisaties. Tijdens corona is gebleken dat veel inwoners bereid zijn vrijwilligerswerk te doen maar zich niet voor langere tijd willen binden. Dit heeft gevolgen voor de duurzaamheid van bewonersinitiatieven en het aanbod van vrijwilligersorganisaties zoals sport en culturele activiteiten.

Een derde knelpunt omtrent vrijwillige inzet is de matching van mensen met een rugzak op een vrijwilligersfunctie die goed past. Dit vraagt flinke inzet. Daarbij speelt het dilemma tussen 'iedereen is van waarde' en het idee dat mensen met een rugzak vooral begeleiding nodig hebben, waardoor er extra druk op de overige vrijwilligers of het bestuur ontstaat.

Met betrekking tot het gemeentelijk beleid zijn de volgende knelpunten genoemd:

De toegankelijkheid van sociale activiteiten blijft achter voor anderstaligen of inwoners met een migratieachtergrond en hun kinderen. Door het beleid gericht op sociale cohesie en bevordering van sociale netwerken vooral te richten op wijken en niet op speciale doelgroepen, ontstaan er minder initiatieven voor deze doelgroepen. Bewonersinitiatieven voor deze doelgroep zijn er wel maar incidenteel en vaak kwetsbaar. Niet alle inwoners gaan op eigen initiatief naar ontmoetingsplekken, een outreachtende aanpak is nodig om hen te bereiken.

De beleidsfocus op gemeentelijk gefaciliteerde ontmoetingsplekken heeft ook een keerzijde aldus de partners in de stad: bewonersinitiatieven op andere plekken in de stad blijven minder kansrijk. Formele partijen geven aan geen capaciteit te hebben ook deze initiatieven optimaal te ondersteunen omdat zij hun capaciteit nu concentreren op de door de gemeente gefaciliteerde ontmoetingsplekken.

De bewonersinitiatieven buiten de gefaciliteerde ontmoetingsplekken zijn ook meer kwetsbaar omdat zij vaak afhankelijk zijn van onzekere huisvesting. Vooral de plekken waarop autonome bewonersinitiatieven ontstaan, zijn vaak plekken die al op de nominatie staan te verdwijnen wanneer een locatie niet langer meer beschikbaar is, betekent dat vaak het einde van samenwerking op die locatie.

Een ander knelpunt dat enkele keren is genoemd in de evaluatie, is incidentele financiering voor nieuwe initiatieven. Dit maakt dat de bestaanszekerheid van initiatieven onder druk staat.

Specifiek voor jeugd is genoemd een knelpunt de afwezigheid van kinderwerk in de stad voor sociale activering en participatie van, in potentie, kwetsbare kinderen. De huidige opdracht van Toppie voorziet in het activiteitenaanbod voor kinderen maar niet in de gerichte activering van kinderen met aanbod in de wijk, zoals dat wel wordt gedaan door Jongerenwerk voor jongeren.

Iets vergelijkbaars speelt voor jongeren in het algemeen. Het jongerenwerk richt zich op, in potentie, kwetsbare wijken en kwetsbare jongeren. Momenteel zijn er weinig faciliteiten tot ontmoeting die aansluiten bij de behoeften van de doelgroep wanneer zij geen onderdeel zijn van verenigingsleven. Deze jongeren blijven vaak buiten beeld, zodat onzichtbaar blijft als er toch iets speelt. Bovendien is het voor deze jongeren moeilijker om binding met de stad te krijgen.

7.3. Vroegsignalering van hulpvragen om escalatie te voorkomen: evaluatieresultaten

Een belangrijk doel van ons Dordts beleid is ervoor te zorgen dat inwoners met een hulpvraag of beginnende problemen snel in beeld zijn en vervolgens snel worden doorverwezen naar de juiste hulp. Om dat te realiseren is de afgelopen jaren ingezet op:

- Vroegsignalering van hulpvragen en beginnende problemen door vroegsignaleringssystemen en door meer bewustzijn en kennis over relevante signalen bij medewerkers en vrijwilligers in het sociaal domein.
- Effectieve toeleiding naar de juiste hulp door:
  - meer intensieve en meer structurele samenwerking tussen formele en informele partijen
  - de inzet van sleutelfuncties bij de verbinding van signalen en hulpaanbod.

7.3.1 Successen en succesfactoren

Uit de evaluatie komen een aantal successen en succesfactoren naar voren op het terrein van vroegsignalering en snelle verwijzing naar hulp. Het belangrijkste succes, aldus samenwerkingspartners, is de verbeterde samenwerking van en verbinding tussen signalerende partijen en aanbieders van hulp. Drie interventies krijgen daarbij extra aandacht. Dit zijn de sleutelfunctie van de sociaal makelaar, de samenwerking van organisaties en deskundigheidsbevordering binnen de Ketenaanpak Schulden en, specifiek voor jeugd, de sleutelfunctie van de POH Jeugd .

Naast verbeterde samenwerking is de aanpak Vroeg Eropaf (tegen problematische schulden) succesvol.

1.Verbeterde samenwerking tussen signalerende en hulpverlenende organisaties

De samenwerking tussen gemeente, formele en informele partners is sterk verbeterd, vinden de samenwerkingspartners die we voor deze evaluatie gesproken hebben. Samenwerkingspartners spreken van korte lijnen tussen de organisaties en de gemeente. Door verschillende partijen wordt o.a. de samenwerking tussen de organisaties Samen Dordt, Op D'recht Sociaal, het Buurtwerk en de sociaal makelaars genoemd. Door deze samenwerking krijgt vroegsignalering meer vorm in daadwerkelijke doorverwijzing naar passende hulp.

Binnen het armoedeprogramma heeft de samenwerking tussen formele en informele partijen een structureel karakter gekregen door de Ketenaanpak Schulden: de evaluatie van het armoedeprogramma (zaaknummer: 2022-0005372) laat zien dat de ontwikkeling en uitrol van de Ketenaanpak Schulden ervoor heeft gezorgd dat professionals binnen het Sociaal Wijkteam, het Buurtwerk en vrijwilligers op verschillende ontmoetingsplekken beter in staat zijn schuldenproblematiek te signaleren. Door training weten zij beter waarom schuldenproblematiek snel gesignaleerd moet worden en zijn zij zich meer bewust van de effecten van geldproblemen op iemands functioneren. Ook zijn zij beter op de hoogte van het type hulp dat nodig is om inwoners met problematische schulden goed te helpen: inwoners worden nu vaker verwezen naar financieel-juridische hulp door Sociaal Raadslieden, het Financieel Hulphuis, de Alliantie Schuldhulp en de Sociale Dienst Drechtsteden.

Succesfactoren voor de verbeterde samenwerking tussen formele en informele organisaties zijn:

- De bereidheid tot samenwerking onder partners in de stad. Een gezamenlijk gevoel van urgentie heeft de bereidheid tot samenwerking aangejaagd, bijvoorbeeld de coronacrisis en de gevolgen van de oorlog in Oekraïne, namelijk de instroom van Oekraïense ontheemden en de hoge inflatie.
- De sturing van de gemeente op samenwerking tussen partners onder andere via het subsidiebeleid en de aanpak van de aanbesteding in het sociaal domein.

- De ontwikkeling van vrijwilligersinitiatieven naar professioneel gestuurde, robuuste organisaties binnen Samen Dordt en het platform Op D'recht sociaal. Deze partijen vormen daarom volwaardige samenwerkingspartners voor uitvoeringspartners van de gemeente.

2. De rol van sleutelfuncties in de verbinding tussen signalen en hulp
De sleutelfuncties van de sociaal makelaars en de POH-er Jeugd zijn een specifieke succesfactor in de verbinding van signalen aan hulp: zij zijn een duidelijke, betrouwbare route voor doorverwijzers.

Sociaal makelaars dragen bij aan de verbinding op twee manieren. De eerste manier is door verbinding te leggen met medische zorg en hulp in het sociaal domein. In de periode april 2021 – maart 2022, in de pilot Sociaal Recept, hebben sociaal makelaars ongeveer 290 inwoners gekoppeld aan hulp in het sociaal domein. In deze periode werden 87 inwoners doorverwezen naar een sociaal makelaar door hun huisarts. Verder is gebleken dat de sociaal makelaars een beter beeld konden krijgen van de problematiek van een inwoner dan de huisarts omdat zij vaak ook bij inwoners thuis komen. Zij kunnen een inwoner daarom meer integraal helpen. Daarbij dragen zij bij aan normalisering van de hulpvraag. Samen met de inwoner onderzoeken zij hoe deze het beste kan worden geholpen. Het komt regelmatig voor dat een, op het eerste gezicht, medisch probleem kan worden aangepakt met een activiteitenaanbod binnen het sociaal domein zoals bijvoorbeeld deelname aan een eetgroep of een wandelactiviteit. De tweede manier is dat sociaal makelaars ook een rol vervullen voor informele organisaties die op zoek zijn naar de juiste hulp voor inwoners: sociaal makelaars zijn een duidelijk aanspreekpunt en kennen de sociale kaart.

De POH-er Jeugd vormt de spil tussen het sociaal wijkteam en de huisartsen en kan de onderlinge samenwerking tussen deze partners verbeteren. Een goede samenwerking tussen de huisarts en het sociaal wijkteam draagt bij aan het normaliseren van 'alledaagse' opvoed- en opgroeivragen en tijdig en gericht doorverwijzen naar specialistische hulp, om zo passende hulp dicht bij huis te bieden aan kinderen, jongeren en hun ouders. Er is sprake van een netto besparing op de jeugdzorgkosten. Het overgrote deel van de jeugdigen dat geholpen is door de POH-Jeugd, heeft geen verwijzing nodig naar de jeugdhulp middels een beschikking.

3. Systeem van vroegsignalering van problematische schulden
Uit de evaluatie van het programma Samen tegen Armoede (zaaknummer: 2022-0005372) blijkt dat de aanpak Vroeg Eropaf en de ketenaanpak Schulden beiden bijdragen aan het voorkomen van problematische schulden. Met de aanpak Vroeg Eropaf worden inwoners benaderd met een hulpaanbod naar aanleiding van een betalingsachterstand. Met deze aanpak wordt 40% van de benaderde inwoners ook bereikt. Overigens betekent dit niet automatisch dat zij het hulpaanbod ook accepteren.

7.3.2 Knelpunten
Samenwerkingspartners en ambtenaren zien nog een aantal knelpunten bij het ontwikkelen en uitvoeren van effectieve aanpakken voor vroegsignalering en snelle effectieve verbinding van signalen en hulp. De knelpunten betreffen (1) signalering van de hulpvraag bij specifieke doelgroepen; (2) het ontbreken van een goede doorverwijzing tussen belangrijke partijen in de stad en het gebrek aan capaciteit in functies die een belangrijke rol vervullen bij doorverwijzing en (3) de wijze waarop innovaties in signalering en doorverwijzing worden gefinancierd.

Uit de evaluatie blijkt dat een aantal doelgroepen nog onvoldoende in beeld zijn voor effectieve signalering en doorverwijzing naar passende hulp:

- Voor statushouders wordt genoemd de ervaren toegankelijkheid van laagdrempelige hulp, beschikbaar na de periode van begeleiding door Vluchtelingenwerk. De vooronderstelling dat deze mensen dan aankloppen bij regulier aanbod zoals de Sociaal Wijkteams of Bureau Sociaal Raadslieden, lijkt onjuist voor een deel van de statushouders. De ervaring leert dat men zich,

na afloop van de begeleidingsperiode van Vluchtelingenwerk, toch nog wendt tot Vluchtelingenwerk met bepaalde vragen of problemen. Die organisatie is bekend en vertrouwd, heeft specifieke deskundigheid in huis en werkt cultuursensitief (is bekend met de achtergrond, cultuur en taal). Echter, in ons huidige beleid heeft Vuchtelingenwerk deze functie niet.
- Sommige ouderen zijn mede als gevolg van corona meer geïsoleerd geraakt. Voor een deel van hen is de drempel vrij hoog geworden om deel te nemen aan sociale activiteiten. Hierdoor komen zij met problemen pas later in beeld.
- Specifiek voor jeugd wordt genoemd het ontbreken van kinderwerk voor kinderen in de leeftijd van 6 tot 12 jaar met problematisch gedrag. Door kinderwerk zouden problemen in de gezinnen van deelnemende kinderen eerder in beeld komen en wordt verdere ontsporing voorkomen, aldus uitvoeringspartners binnen het domein jeugd.
- De schotten tussen financiële middelen (Zvw, Wmo, Wlz) in de ondersteuning van mantelzorgers, vormt een knelpunt bij signalering en verwijzing naar effectieve hulp voor mantelzorgers die nog niet te maken hebben met zware zorg voor hun naaste.
- Vraagverlegenheid: er zijn genoeg inwoners die een ander willen helpen, maar het vragen om hulp is een taboe.

Knelpunten op doorverwijzing van inwoners bij signalering, zijn:

- De doorverwijzing van inwoners vanuit de SDD naar het Sociaal Wijkteam en algemene voorzieningen, bijvoorbeeld naar algemeen maatschappelijk werk of activiteiten die bijdragen aan maatschappelijke participatie.
- De onderlinge doorverwijzing tussen de jeugdprofessionals in het Sociaal Wijkteam en de jeugdgezondheidszorg van Jong JGZ. Er is nog geen duidelijke structuur voor de samenwerking op signalering en onderlinge doorverwijzing. Belangrijk knelpunt hierbij is capaciteitsgebrek door personeelstekorten onder jeugdprofessionals en jeugdgezondheidszorg.
- De hoeveelheid en veelzijdigheid aan vragen die nu bij het schoolmaatschappelijk werkers terecht komen. Zij krijgen nu niet alleen vragen die direct betrekking hebben op de kinderen maar ook gaan over werk, opleiding, geld, etc. Schoolmaatschappelijk werkers verwijzen daarbij zoveel mogelijk door naar het Sociaal Wijkteam maar ouders komen daar niet altijd aan.
- Capaciteit binnen laagdrempelige hulp op financieel-juridisch gebied door Bureau Sociaal Raadslieden (BSR) en het Financieel Hulphuis: door de aandacht voor geldproblemen en het succes van de Ketenaanpak Schulden, worden inwoners vaker verwezen naar BSR en het Financieel Hulphuis. Hier ontstaat het risico een capaciteitsprobleem om hulpvragen dan ook goed op te kunnen pakken. Met incidentele middelen wordt de capaciteit tijdelijk uitgebreid. Dit geeft echter geen structurele oplossing.

7.4. Het snel aanbieden van passende, betaalbare hulp en begeleiding

Een belangrijk deel van het beleid op vroegsignalering en verbetering van de sociale basis is erop gericht geweest inwoners zo snel mogelijk en goed te kunnen helpen met niet-geïndiceerde hulp. Hiermee wordt gestreefd naar het normaliseren van de situatie van inwoners. Ook wordt verwacht dat inzet op vroegtijdige hulp uit het algemeen aanbod de instroom verkleint in geïndiceerde, voor de gemeente relatief dure Wmo- of jeugdhulp en zorg.

Naast de inzet op vroegtijdige hulp vanuit het algemeen aanbod, is ingezet op meer passende begeleiding voor inwoners die dat nodig hebben in hun herstelproces of proces naar meer zelfstandigheid. Dit om te voorkomen dat zij terug- of uitvallen en daardoor weer meer hulp en zorg nodig hebben.

7.4.1 Successen en succesfactoren
In de evaluatie van de Opgave Zorgzame Stad is vastgesteld dat de beweging naar sneller passende hulp op gang is gekomen (zaaknummer: 2021-0152278). De gemeentelijke relatie met uitvoeringspartners wordt hierbij als succesfactor genoemd. Dit beeld wordt bevestigd en aangevuld in deze evaluatie.

Om sneller, meer passende hulp te bieden, zijn als successen en succesfactoren genoemd: (1) de gecombineerde inzet van formele en informele hulp; (2) de samenvoeging van het Sociaal Wijkteam en de Jeugdteams in het Sociaal Wijkteam en de detachering van SDD-medewerkers in de wijkteams; (3) de rol van de onafhankelijke clientondersteuner en de sociaal makelaar als verbinders tussen hulpvraag op verschillende levensdomeinen en hulp; (4) de samenwerking tussen professionals en vrijwilligers en (5) de extra bevoegdheden van de Sociaal Pontonnier en de Re-integratieofficier bij het regisseren van hulp.

De samenvoeging van het Sociaal Wijkteam en de Jeugdteams heeft bijgedragen aan de bundeling van expertise in één opdracht en één organisatie. Door daaraan toe te voegen de detachering van medewerkers van de SDD, wordt problematiek van gezinnen integraal uitgevraagd en wordt daarom sneller opgepakt.

Er wordt meer gebruik gemaakt van de onafhankelijke cliëntondersteuner. Deze ondersteunt inwoners bij het vinden van passende hulp.

De Sociaal Pontonnier en de Re-integratieofficier hebben de bevoegdheid oplossingen af te dwingen over de schotten tussen organisaties, beleids- en wettelijke kaders. Dit is nodig met name voor inwoners die op meerdere levensgebieden hulp nodig hebben die niet past binnen de wettelijke kaders of de gemeentelijke opdracht.

Als laatste succesfactor voor meer inzet van hulp uit het algemeen aanbod wordt genoemd de praktische, coöperatieve houding van de gemeente bij de ontwikkeling van dit hulpaanbod. Samenwerkingspartners geven aan dat de gemeente voldoende ruimte biedt om oplossingen te vinden voor effectieve samenwerking in de hulp aan inwoners.

7.4.2 Knelpunten
Bij het snel bieden van integrale hulp en zorg, doen zich de volgende knelpunten voor:

Het stijgend aantal en de toenemende complexiteit van de hulpvragen die terechtkomen bij professionals en vrijwilligers in het algemeen aanbod. Als oorzaken worden genoemd: de capaciteitstekorten in de geïndiceerde zorg; de vergrijzing waardoor meer mensen hulp nodig hebben; de toenemende complexiteit van de samenleving; het gebrek aan betaalbare huisvesting; de stijgende kosten van levensonderhoud en de gevolgen van corona en de coronamaatregelen.

Een ander knelpunt is de beschikbaarheid van professionals in het Sociaal Wijkteam voor vragen van vrijwilligers en warme overdracht door vrijwilligersorganisaties. Organisaties stellen vast dat het Sociaal Wijkteam meer op afstand staat van inwoners door de toegenomen focus op inwoners met meer complexe problematiek.

De verkokering binnen de uitvoering van beleidsvelden wordt ook als knelpunt genoemd. Zo stelt Veilig Thuis vast dat bij gezinsproblematiek nog vaak wordt ingezet op de ondersteuning van de jeugdige op grond van de Jeugdwet terwijl de ouders de cruciale factor zijn in de problematiek en hulp nodig hebben. Een vergelijkbaar voorbeeld wordt gegeven door vertegenwoordigers van het Sociaal Wijkteam. Zij merken op dat de SDD nog niet structureel aansluiting zoekt bij hun hulpaanbod. Dit is nog te veel afhankelijk van persoonlijke contacten en relaties.

Knelpunten doen zich ook voor bij de inzet en rol van de onafhankelijke clientondersteuner voor een specifieke groep kwetsbare inwoners met multiproblematiek (meervoudige, complexe vragen). Er zijn situaties die dermate complex en intensief zijn (bijvoorbeeld LVB, verslaving en GGZ in combinatie), dat de inzet bijna een vorm van begeleiding is. Dat vraagt om een afwegingskader in de uitvoering, om te bepalen of onafhankelijke cliëntondersteuning in zo'n geval wel passend is of dat een andere vorm van ondersteuning nodig is.

De financiële schotten tussen hulp verleend binnen het kader van de Wmo en zorg verleend binnen de kaders van de Zvw en de Wlz vormen een knelpunt bij de financiering van interventies: sociaal makelaars spelen een rol bij het voorkomen van zwaardere zorg en opname in een verpleeghuis door normalisering van hulpvragen. Dit is dus een besparing vanuit de Zvw of de Wlz. Echter, deze besparing wordt vervolgens niet geïnvesteerd in meer preventie.

De samenwerking tussen jeugdhulp, jeugdzorg en jeugdgezondheidszorg kan beter. Deze samenwerking wordt gehinderd door de financiële schotten tussen deze vormen van hulp aan jeugdigen.

Het optreden van de Belastingdienst en de SDD bij het terugvorderen van toeslagen of uitkeringen: dit optreden doorkruist nog geregeld ingezette hulptrajecten en verergert de problemen voor inwoners. Wanneer dit optreden meer in overleg zou gaan met betrokken professionals, kan dit vaker voorkomen worden, aldus samenwerkingspartners. Dit geldt ook voor de opstelling van het UWV: deze organisatie is nog te weinig bereid om mee te bewegen met de nodige hulp voor inwoners.

Tot slot wordt vaak genoemd als knelpunt bij het kunnen bieden van effectieve hulp, de krapte op de woningmarkt. Samenwerkingspartners stellen vast dat het niet kunnen vinden van een goede, betaalbare woning, leidt tot veel andere problemen en verzoeken om hulp. Ook in dit verband wordt gebrek aan passende huisvesting genoemd als ernstig knelpunt voor passende hulp aan inwoners: hulp en zorg zijn niet erg effectief als iemand geen betaalbaar huis heeft. Daarnaast zorgt de woningkrapte voor doorstroomproblemen in de jeugdhulp.

Bijlage 1 – Overzicht van deelnemende samenwerkingspartners

- Adviesraad Jeugd en Wmo
- ContourdeTwern Buurtwerk
- De Buitenwacht
- De Sociale basis / sociaal wijkteams
- GGD
- INZET078!
- Jeugdgezondheidszorg Jong JGZ
- MEE/ Vivenz
- Platform Op d'recht sociaal
- Resto van Harte
- R-newt Jongerenwerk
- Schuldhulpmaatje Dordrecht
- Serviceorganisatie Jeugd ZHZ
- Sociale Dienst Drechtsteden
- Stichting Helpende Handen Nederland
- Stichting Hulplijn Dordt
- Stichting Jeugdteams ZHZ
- Stichting Present Dordrecht
- Stichting Samen Dordt
- Via Lumina
- Vluchtelingenwerk Nederland
- Wijk voor Wijk